קו למושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 789 • 27 ביוני 2013 • י"ט בתמוז תשע"ג

ראה עמ' 7

טבעי לך

ערן שדה ממושב יבול לא נולד חקלאי, אבל השם מחייב וגם התשוקה הציונית להפריח את השממה, שהוא ואשתו טל חולקים. כבר שש שנים שבמשק שלהם, 30 דונם, יש גידולי נישה: עגבניות שרי בשלושה צבעים, אפונת שלג, סויה, דלעת ספגטי ודלעת ערמונים, קישואי כוכב ועצי ארגן. בקרוב, ערן יקבל אבן רחיים ממרוקו והוא מתרגש: "אוכל להתחיל ולנסות ולהפיק שמן מהפירות שנאספו מעצי הארגן שלנו"

חני סולומון ■ עמ' 14

Y.H.D
INDUSTRIES AND PROPERTIES LTD
תעשיות ונכסים בע"מ
ייצור ושיווק פנלים
משרד ראשי: 08-8587630, פקס: 08-8501645, סניף דרום: 08-6283331
mail: yahadpanel@gmail.com • web: www.yhdpanelim.co.il

פאנל מבודד זה י.ח.ד

יצור פאנלים מבודדים לקירות וגגות, במילוי פוליסטירן (קלקר)
ותרמופאן (חומר בעל תכונות בידוד משופרות)
ובעוביים של עד 100 מ"מ

מידת אורך לפי
דרישות הלקוח.

ממצאים מתקופת האבן ומהתקופה הכנענית באשתאול

חפירות ארכיאולוגיות של רשות העתיקות לפני הנחת קו ביוב במושב בשפלת יהודה גילו: אנשים חיו כאן כבר לפני 9,000 שנה

חפירות ארכיאולוגיות, שמנהלת רשות העתיקות במושב אשתאול שבשפלת יהודה לפני הנחת קו ביוב, גילו כי השטח שעליו משתרעים בתי המושב משך אליו מתיישבים חקלאיים כבר לפני כ־9,000 שנה. הארכיאולוג בנימין סטורצ'ן, מנהל החפירה מטעם הרשות: "הממצאים הקדומים שחשפנו באתר מעידים על כך שכאן שגשג יישוב חקלאי ולמשך זמן רב של כ־4,000 שנים".

הממצאים הארכיאולוגיים שהתגלו בחפירה מעידים, כי המתיישבים הראשונים הגיעו למקום לפני כ־9,000 שנים. תקופה זו מכונה בפי הארכיאולוגים "ניאוליתית קדם־קרמית", ובה נמצאו העדויות המוקדמות ביותר לחקלאות מסודרת. האתר המשיך ושגשג, ולשיא התפתחותו הוא הגיע בראשית התקופה הכנענית, לפני כ־5,000 שנה. תקופה זו מתאפיינת בהתבססות של יישובים כפריים גדולים, שהתפרסו ברחבי הארץ. כלכלתם של כפרים אלה נשענה על גידולי שדה, על מטעים ועל משק חי, המאפיינים את החקלאות הים־תיכונית הטיפוסית עד ימינו. לפרק זמן זה יש לייחס המצאות טכנולוגיות בתחום החקלאות, ששיפרו מאוד את היכולת לעבד שטחי פלחה רחבים וביעילות רבה יותר.

הארכיאולוגים סבורים, כי האתר הכנעני שנחשף כעת במושב אשתאול היה חלק מגוש יישובי גדול, שהגיע לקצו מסיבות שאינן ברורות דיין לפני כ־4,600 שנים. סטורצ'ן מסביר, כי "הממצאים מעידים על התיישבות רחבה ומפותחת באזור זה של שפלת יהודה, במקום התחברותם של נחל כיסלון ונחל אישווה". לטענתו, "בשני הנחלים הללו, שבימינו הם נחלים חרבים, זרמו בימי קדם מים חיים, אשר סיפקו את צורכי החיים של מתיישבי המקום ואפשרו להם לפתח במקום מערכות חקלאיות משגשגות, לצד כלכלה שהתבססה גם על ציד.

"עדות לכך נמצאה בראשי חץ עשויים מצור, שהתגלו בחפירה. חקלאים קדומים אלה פיתחו במקום תרבות עשירה, אשר מצאה את ביטויה, בין היתר, בתכניתו של בית המגורים הכנעני שנחשף במקום, ממש ליד אחד מבתי המושב, וכן בשפע של ממצאים: בין היתר, התגלו כלי חרס וכלי אבן, כלי צור, כולל כאלה ששימשו לקציר חטים ולעבודות הבית, וכן ראשי חץ ששימשו לציד בעלי חיים ואף ככלי נשק, חרוזים וחפצים מעצם".

"הממצאים מעידים על התיישבות רחבה ומפותחת". הארכיאולוג בנימין סטורצ'ן עם קערה שנמצאה בחפירות. צילומים: יולי שוורץ, באדיבות רשות העתיקות

עובד רשות העתיקות במבנה מתקופת הברונזה. ברקע, בתי המושב

תוכן

קחו פל"ח
אתם יודעים שמותר לכם להתפרנס מתעסוקה שאינה חקלאית, אז למה לא?
12

אור לגויים
החקלאים, שהיו "נערי הפוסטר" של הציונות, נחשבים היום רק בחו"ל
18

לא עגל
הרפתן הוותיק, שמאות פרות המליטו בעזרתו, נרתע ממראה לידת בנו
28

"קו למושב" גם באינטרנט - תנועת המושבים: www.tmoshavim.org.il ■ **תנועת האיחוד החקלאי:** www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך:** דרור יוסף
■ **עורך משנה** עודד לפיד
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, דגנית רם, זהר נוי, איתמר גור, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ, בר-כוכבא מדרשי

■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
מודעות לוח שירלי הכהן
טל' לוח 03-5682878
shirly.hacohen@maariv.co.il

יועצי פרסום דניאלה גבאי, יעקב קניאל, יורם טביבי, גילה סבן, רונית בר רוזן
טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

© **סיימתם לקרוא?** אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

משנה למנכ"ל: עקיבא גולדבלום akiva.goldblum@maariv.co.il

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

"יש להגדיר את הפל"ח באופן מקצועי"

ח"כ עדי קול, יו"ר הוועדה לפניות הציבור, לרשות מקרקעי ישראל: "אי הסדרת סוגיית הפעילות הלא-חקלאית במושבים מדיחה, הלכה למעשה, את החקלאים לדבר עבירה". כ-6,000 עסקי פל"ח קיימים בעוד שרק 316 מהם הסדירו את מעמדם ואת חובם לרשויות

בכנס החורף הבא, באוקטובר 2013, תקיים הוועדה לפניות הציבור בכנסת דיון מעקב, שבו תבקש מכל גורמי הממשלה האמורים להסדיר את הפעילות הלא-חקלאית (פל"ח) להשתתף, במטרה ליצור מנגנון תיאום שיסדיר פעילות זו.

הוועדה לפניות הציבור, בראשות חברת הכנסת עדי קול ("יש עתיד"), קיימה דיון בהסדרת פעילות לא-חקלאית במושבים. בדיון נכחו חקלאים שכאבו לא רק את גוויעתה האטית של החקלאות במושבים בישראל אלא גם את חוסר היכולת של בעלי נחלות רבים להתקיים מהן. מן הדיון עלה, כי גורמי ממשל רבים מעורבים בנושא זה, ומכאן שקיימים חסמים ביורוקרטיים רבים, המונעים מחקלאי ישראל לממש את זכותם לפעילות לא-חקלאית בנחלתם.

מאז שנות ה-80', אז החלה להידרדר יכולתם של החקלאים להתפרנס מחקלאות, רבים החלו לנסות לחפש את פרנסתם מעסקים קטנים שהקימו בשטח הנחלה המיועד למגורים. ביוני 2011 אישר בג"צ תכנית המאפשרת פל"ח במושבים.

על פי החלטת בג"צ: שטח הפעילות אינו מורשה לעלות על 500 מ"ר; הפעילות תתקיים בחלקת המגורים ("שטח צהוב" – עד 2.5 דונם מתחילת הנחלה); בעת פתיחת העסק, יש לשנות את ייעוד הקרקע לייעוד המבוקש (מסחר, שירותים) ולהוון את הקרקע באמצעות תשלום לרשות מקרקעי ישראל בשיעור 91% מערכה החדש, שנקבע על ידי שמאי הפועל מתוך מאגר שמאים של רשות מקרקעי ישראל.

ההיוון נחשב כמכירת קרקע, ולכן נוסף על ההיוון, על החקלאי לשלם מס רכישה למשרד האוצר; הפעילות יכולה להתקיים על ידי בעל הנחלה או על ידי שאר בשרו בלבד ואין הם יכולים להשכיר את העסק לגוף שלישי.

בפועל, סך התשלומים טרם נפתח העסק עשויים להגיע למיליון שקלים, החקלאים שהשתתפו בדיון בכנסת טענו, כי לא ברור מדוע יש לשלם מחיר כה גבוה עבור פל"ח, אם הממשלה ביקשה לעודד פעילות זו. בדיון התברר, כי בפועל קיימים כ-6,000 עסקי פל"ח בעוד שרק 316 מהם הסדירו את מעמדם ואת חובם לרשויות השונות. כך נוצרו בעלי חובות רבים כלפי הרשות למקרקעי ישראל (רמ"י), ולמרות שבעבר נעשה ניסיון להסדרת החוב, כיום הרשות אינה פועלת דיה להסדרת מעמדם של עסקי הפל"ח ואינה מעוניינת בהסדרת החוב בינה ובין החקלאים, שחובם הולך ותופח.

המשתתפים בדיון מקרב החקלאים שאלו על הנושאים שניצבים כחסמים בפניהם בבואם לקיים פל"ח. אחד הדברים שביקשו לברר היה מקור סמכותה של רמ"י להגדיר פל"ח. עניין אחר שמציק למושבניקים הוא הגבלת הפל"ח לשטח בגודל שני דונמים וחצי. כך, החיבור בין הזכות להקים שלוש יחידות דיור עבור שלושה דורות בנחלה ובין הרגולציה באשר למרחקים שיש לשמור בין יחידות הדיור לפל"ח מקשה מאוד להוסיף פל"ח ראוי בשטח המצומצם שנותר. אין זה ברור לחקלאים מדוע רמ"י אינה מאפשרת להשכיר את פעילות הפל"ח, במיוחד כשבעלי הנחלות מבוגרים ואינם יכולים לקיימה לבדם.

יורם מדן, מבעלי "קסם המגע" שבמושב בית לחם הגלילית, הסביר לנוכחים, כי הוא יזם קטן שמעסיק כ-15 עובדים. לטענתו, אם יהיה צורך לקבוע שינוי ייעוד למבנה החקלאי שהוסב לספא, הוא ייאלץ לסגור את העסק ולחפש פרנסה אחרת. מדן ציין, כי יש אנשים שעוזבים את משקיהם ועשירים ממרכז הארץ קונים את נחלותיהם. לסיכום, הציע מדן, שפל"ח יוכר כענף חקלאי ולא יידרשו עבורו כסף רב כל כך ופתרון של חסמים מסובכים.

עורך דין עמית יפרח, יושב ראש אגף קרקעות ואגודות שיתופיות בתנועת המושבים, אמר כי בפועל לא קיימת כל כדאיות למימוש תכנית הממשלה לפל"ח, וכי לא הגיוני ליצור מגבלות קנייניות כה מסובכות לבעלי נחלות ותיקים.

בדיון התברר גם כי במחוזות מסוימים קיימת העדפה של פל"ח לקיט לעומת פל"ח רגיל, כך שלדוגמה, במושב אביבים בצפון, מי שיוצר פל"ח שאינו לקיט ישלם היוון בשיעור 91% מהערך החדש של הקרקע, לעומת מי שמנהלים פל"ח לקיט, שמשלמים הרבה פחות.

ראש המועצה האזורית עמק יזרעאל, אייל בצר, טען בדיון כי ההפרדה בין חקלאות לפל"ח היא מלאכותית, והקריטריונים לה אינם ברורים. בצר הוסיף, כי "מדיניות ממשלת ישראל נעצרה בפקידות". ראש המועצה הציע, כי השטח לפל"ח יוגדל אל מעבר לקו 2.5 דונם וכי יהיה "צמוד דופן" (כלומר, מעבר לקו 2.5 דונם, אך צמוד לו). הוא סיפר על מקרה אבסורדי של בעל נחלה שגילה "סליק" ישן של נשק בנחלה, ומנהל עסק המספר את סיפורי עמק יזרעאל. ה"סליק" נחשב כעת לפל"ח ועליו לשלם לרשות מקרקעי ישראל 500 אלף שקלים!

בסיכום ביניים של הדיון אמרה יו"ר הוועדה, ח"כ קול, כי ברור לה שקיימות בעיות רבות: מיקום הפל"ח, תכנונו, הגדרתו, עלות ההיוון ואיסור ההשכרה לגוף שלישי, כמו גם היעדר יכולת להסדיר חובות עבר.

משה אהרוני, סגן מנהל המחלקה החקלאית ברמ"י, ניסה לענות על חלק מהשאלות. בין השאר הסביר, כי בית המשפט אסר על ההשכרה לגוף שלישי כנראה מתוך חשש לניצול שלילי של פל"ח ועל מנת למנוע עלייה בשיעור הפיתוח. הוא התקשה להצדיק את שיעור ההיוון הגבוה של הקרקע ונגזף על ידי ח"כ קול שאמר, כי תשובותיו אינן טובות ואינן מספקות.

בדיון התברר, כי לא קיים ברמ"י תיעוד מסודר של הבקשות לפל"ח. היו"ר אמרה, כי קיימת החלטה של הממשלה שרוצה לעזור לחקלאים, אך בפועל, היא אינה מתבצעת כמו שצריך, וביקרה את יכולתה של רמ"י לקבוע באופן מקצועי מהי פעילות חקלאית. ח"כ זבולון כלפה אמר, כי "מעל כל תושב במושב קיימים המון רגולטורים" והציע לכנס את כל הגורמים שיכולים להסדיר את פעילות הפל"ח ולהגדיר לוחות זמנים, "כי בינתיים, אנשים 'נטחנים'", כדבריו. כלפא המליץ לרמ"י לעצור בינתיים את האכיפה ואת הטלת הקנסות.

ח"כ קול סיכמה את הדיון במילים: "מכיוון שהמדינה עודדה את הפל"ח יש להגדיר פעילות זו על ידי אנשי מקצוע ולהסדיר את הנושא כדי שלא יהיה פיראטי. אי הסדרת סוגיית הפעילות הלא-חקלאית במושבים מדיחה, הלכה למעשה, את החקלאים לדבר עבירה". היא דרשה, כי יישלח לרשות מקרקעי ישראל מכתב ובו תביעה להסדיר באופן כולל את הפל"ח באמצעות כל הנוגעים בדבר, ונזפה ברשות על כך שהם מונעים מחייבים להסדיר את חובם. "אתם גורמים לאנשים לפעול באופן לא-חוקי", אמרה קול. לדבריה, בכוונתה לקיים דיון נוסף בחודש אוקטובר, והיא דרשה את נוכחותם של כל הגורמים הנוגעים בדבר, ובכללם נציגי משרד החקלאות והמשרד להגנת הסביבה.

חברת הכנסת עדי קול. נזפה בסגן מנהל המחלקה החקלאית ברמ"י על תשובותי

צילום: ראובן קסטרו

ממגדל השן לכפר

הסתיים קורס לתכנון המרחב

במחזור הרביעי של הכשרת מתכננים למרחב הכפרי בטכניון סיימו 90 בוגרים

עם סיומו של המחזור הרביעי של "קורס המתכננים למרחב הכפרי", התקיים יום עיון משותף ל-90 בוגריו.

מטרת התכנית להכשרת מתכננים במרחב הכפרי בטכניון, שבראשה עומדת פרופסור רחל אלתרמן ומנהלת פרופסור פנינה פלאוט, היא לתת מענה לצרכים המיוחדים של המרחב. בתכנית משתתפים נציגים של משרדי ממשלה, עובדים בכירים במועצות אזוריות ומתכננים המתמחים במגזר הכפרי.

בכנס שהתקיים לאחרונה במשרד החקלאות הכירו המשתתפים, בוגרי התכנית, את "התכנית הלאומית לחקלאות והכפר", שהציגה בפניהם דוקטור רונית דוידוביץ'-מרטון, ואת "יישוב לדורות" – תכנית שפותחה במועצה אזורית משגב והוצגה למשתתפים על ידי רון שני ראש המועצה, התוודעו ל"שילוב המחקר והמדע ביישום" – תכנון ממשק שהוצג על ידי ד"ר דרור צוראל, ו"תאומות", תכנית שמטרתה הטמעת רעיונות של המרחב הכפרי המשתנה באירופה בישראל, וזו הוצגה על ידי שי דותן מהרשות לתכנון במשרד החקלאות.

משתתפי יום העיון בירכו על קיומו וציינו את חשיבות תכנית הלימוד בטכניון, שהשנה, שבה מחזור רביעי סיים את שיעוריו בה, אף צורפו אליה סטודנטים לתואר שני מהטכניון.

עורך דין דודו קוכמן, מזכ"ל האיחוד החקלאי ויושב ראש ועדת ההיגוי של התכנית, הודה לכל השותפים בה והדגיש, כי שותפות זו היא דוגמה טובה לדרך שבה אפשר לעבוד יחד לשם קידום נושאים חשובים למרחב הכפרי.

היוזמה ללימודי התכנון למרחב הכפרי נבעה משותפות בין מספר גופים: הרשות לתכנון במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, השירות לעבודה קהילתית במשרד הרווחה, החטיבה להתיישבות, המינהל לבנייה כפרית במשרד השיכון, איגוד המתכננים, המשרד לפיתוח הגליל, קק"ל, משרד הפנים, מרכז המועצות האזוריות, התנועה הקיבוצית וה-

עו"ד דודו קוכמן, יו"ר ועדת ההיגוי. דרך לקידום נושאים חשובים למרחב הכפרי

הוקם צוות לפתרון המשבר בענף הבקר, חוק עדכון מחירי החלב עבר בקריאה ראשונה

משרד החקלאות וארגון המגדלים יפעלו יחד לקידום חקיקה לשימור הענף ומקורות הפרנסה של המגדלים. בניגוד לתחזית, הגדלת היקף היבוא והפחתת המכסים גרמו להעלאת מחירי הבשר לצרכן. הכנסת אישרה, בקריאה ראשונה, את התיקון לחוק תכנון משק החלב, שיאפשר הפחתת מחירי החלב ומוצריו

בכנס חירום שנערך בשבוע במושב ניצני עוז בנושא המשבר בענף הבקר השתתפו יותר מ־300 חקלאים מכל הארץ. בכנס, במעמד שר החקלאות יאיר שמיר, מזכ"ל תנועת המושבים מאיר צור וראשי ארגוני המגדלים, הוצגו נתונים על היקף המשבר בענף הבקר והצאן, וראשי ארגון המגדלים הביעו צורך בהתערבות דחופה של משרד החקלאות לשם הצלת הענף.

בתום המפגש, סיכמו משרד החקלאות וארגון המגדלים על הקמת צוות עבודה משותף, שיגבש המלצות על קידום החקיקה לשימור הענף ומקורות הפרנסה של המגדלים. שני הנושאים המרכזיים בעבודת הצוות הם הסדרת הרעייה וחוק סימון הבשר (איסור מכירת בשר קפוא שהופשר בתור בשר טרי).

כמו כן, הצוות המשותף יבחן את דרכי הפעולה שיסייעו לצמצום הפשיעה החקלאית ולחיזוק תחושת הביטחון האישי של החקלאים, את אופן ההתמודדות עם השחיטה ה"שחורה" וכן יבדוק לעומק את סוגיית הריכוזיות בענף ואת החשיפה ליבוא. על פי הנתונים שהוצגו בכנס, בניגוד לתחזית בשנתיים האחרונות, הגדלת היקף היבוא והפחתת המכסים הובילו דווקא לעליית מחירי הבשר לצרכן.

השר שמיר ציין, כי משרד החקלאות בראשותו מחויב לשימור המשק המשפחתי, במיוחד בפריפריה, וינקוט בצעדים הדרושים למציאת הפתרון למשבר בענף הצאן והפיטום.

בתוך כך, הרפורמה במשק החלב התקדמה שלב נוסף. הכנסת אישרה ביום שני, בקריאה ראשונה, את התיקון לחוק תכנון משק החלב (עדכון מחיר המטרה) שיאפשר הפחתת המחירים לצרכן. תיקון החוק, שהוצג במליאת הכנסת על ידי שר החקלאות ופיתוח הכפר, יאיר שמיר יאפשר להפחית את מחירי מוצרי החלב לצרכנים.

בכנס החירום של מגדלי הצאן והבקר. הצוות המשותף יבחן דרכים לצמצום הפשיעה החקלאית

צילום: ליאור קיסרי

על מנת לתמרץ את התייעלות ענף הבקר לחלב, שתביא להפחתת עלות ייצורו ומחירי החלב ומוצריו לצרכן, הוסכם כי יש לעודד יצרנים קטנים להפוך ליצרנים גדולים, או לפרוש מייצור חלב. צעדים אלה מוצעים, לצד הכוונה להגביר את מערך ההדרכה והמחקר בתחום רפת החלב.

הבנות אלה עוגנו בהחלטת הממשלה בתור מה שנודע כ"מתווה לוקר" וחלק מרכיבי ההסכם כבר יושמו עם עדכון שיעורי המכסים ביבוא חלב ומוצריו לארץ, בהתאם להחלטת הממשלה. בהתאם למתווה ההתייעלות, חולקו בשנת 2013 מכסות החלב האישיות ליצרני החלב ותיקון החוק יאפשר הורדה של מחיר המטרה לתקופה קצרה.

לפני חודשיים חתמו השרים שמיר ולפיד על כתב המינוי של ועדת המעקב ליישום מסקנות של מתווה לוקר, מה שאפשר הקצאת כספים לרפתנים המעוניינים לפרוש ויקדם את מימוש המתווה. החוק יעבור לוועדת הכלכלה, בראשות ח"כ פרופ' אבישי ברוורמן, להכנה לקראת ההצבעה בקריאה השנייה והשלישית.

הכנס הבא

המפגש בין משרד החקלאות למגדלי הבקר היה יכול להמתין כעשרה ימים עד ששר החקלאות ופיתוח הכפר, יאיר שמיר, יתארח בכנס הגדול בענף, בהשתתפות רפתנים מרחבי הארץ, בירושלים. כנס מדעי הבקר השנתי, המשותף לשירות ההדרכה והמקצוע (שה"מ) ולמינהל המחקר החקלאי במשרד החקלאות, להתאחדות מגדלי הבקר לחלב ולמועצת החלב, יתקיים בימים 2 עד 4 ביולי.

אלפי רפתנים, יצרני חלב, מנהלי ארבע המחלבות הגדולות (תנובה, שטראוס, טרה, יטבתה), אנשי תעשיית החלב, מדריכים, חוקרים ורופאים וטרינרים ישתתפו בכנס השנתי ה־25 למדעי הבקר שיתקיים בעיר הבירה בתחילת חודש יולי. הכנס ייפתח בדבריהם של השר שמיר, יו"ר התאחדות חקלאי ישראל אבשלום וילן, מנהל שה"מ חנן בזק, מנכ"ל התאחדות מגדלי הבקר לחלב יעקב בכר ומנכ"ל מועצת החלב שייקה דרורי.

שלושת ימי הכנס השנתי מהווים שיא בפעילות המקצועית של ענפי החלב והרפת הישראליים ובמהלכם ידונו באיכות הסביבה ברפת בראיית הצרכנים, בתועלת הסביבתית והכלכלית של ה"רפת הירוקה", בהפיכת פסולת הרפת ממטרד למשאב, בניצול זבל הפרות כמקור אנרגיה מתחדשת והפיכתו לחשמל ועוד. בנוסף, חלק נרחב מהכנס יוקדש לבריאות הפרות, ינותחו תכניות הענף לעתיד ויוצגו מחקרים חדשניים בתחום משק החלב.

במהלך הכנס תוצג תערוכת תמונות מ"תחרות הרפת המטופחת" שהתקיימה לאורך השנה ומטרתה הייתה לעודד את הרפתנים לטפח תחומים נוספים ברפת, שנדרשים יותר על ידי הצרכנים והרפתנים: סביבת הרפת, "רפת ירוקה", בטיחות כללית וביולוגית, רווחה בעלי החיים וההון האנושי.

לגמר עלו שלוש רפתות מכל קטגוריה. במגזר השיתופי: עין השופט, "צבאים" במושב מולדת ומושב שדמות מחולה; במגזר המשפחתי: פסטינגר ממושב אליעד, "שביל החלב" מכפר ויתקין ושמואלי ממושב ציפורי. ביומו השני של הכנס תוכרז הרפת המנצחת בכל מגזר, 60% מהניקוד יינתן על ידי שופטי התחרות ו־40% הנותרים יעניקו הרפתנים מכל הארץ שיצביעו במהלך הכנס.

מאות אלפי דונמים של מטעי פרי בסכנה

עצי אפרסק, נקטרינה, דובדבן ומשמש נמצאים בסכנה בגין הידבקות בווירוס עקב הברחת חומרים נגועים. ארבע חלקות באזור זכרון יעקב נעקרו. מנכ"ל מועצת הצמחים: "יש לקוות שהווירוס לא יתפשט למקומות נוספים בארץ"

מועצת הצמחים מזהירה, כי ענף הגלעיניים בארץ נמצא בסכנה עקב וירוס השרקה הקטלני, אשר פגיעתו התגלתה בעצי הפרי הגלעיניים במספר מטעים באזור זכרון יעקב. במועצת הצמחים חוששים מפני התפשטות המחלה למטעים נוספים ברחבי הארץ. עצי הפרי הנמצאים בסיכון: אפרסק, משמש, נקטרינה, דובדבן, שקד ועוד.

בתכנית עבודה מאומצת, בהשתתפות ענף הפירות במועצת הצמחים, השירותים להגנת הצומח, שירות ההדרכה והמקצוע ומשרד החקלאות, בניהול הפרויקטור עמי הברמן, סומנו כל העצים באזורים הנגועים, נלקחו מכולם דגימות והועברו לבדיקה במעבדה. תוצאות המעבדה הראו בבירור, שארבע חלקות שנבדקו בזכרון יעקב נגועות בווירוס השרקה.

בפגישות שנערכו בשירותים להגנת הצומח עם מנכ"ל משרד החקלאות, רמי כהן, סוכם על תכנית עבודה כללית, לפיה יעקרו את עצים ממספר חלקות הנגועות מידית, נקבע גובה הפיצוי לבעלי החלקות והוחלט על תכנית בדיקה של מטעים ברדיוסים גדולים יותר. מטרת התכנית, שבה הושקע כסף רב: להכחיד את הווירוס, אשר פגע בשטחים נרחבים באירופה ובארצות הברית.

בארץ, שטח מטעי הפירות הגלעיניים הוא כחמישית משטחם של כלל המטעים, 70 אלף דונם מתוך 350 אלף דונם. במטרה לזהות את מוקדי הווירוס ועל מנת לרכז מאמץ באזורים הנגועים, מועצת הצמחים מבקשת את שיתוף הפעולה של כל המגדלים. צבי אלון, מנכ"ל המועצה: "במשך שנים, שמרנו על מטעי הגלעיניים מפני מחלה זו. ענף הפירות מייבא כל הזמן זנים חדשים, אך אנחנו דואגים להכניס אותם לבידוד שנמשך ארבע שנים עד שאנו מוודאים, כי הם נקיים מווירוס השרקה.

"לצערנו, לפני מספר חודשים התגלו עצים נגועים בווירוס זה. זו תקלה חמורה ואנחנו מעריכים שמקורה בהברחה של חומר ריבוי של חקלאים חסרי אחריות. כעת, יש לעקור את כל האזור הנגוע ולקוות שהווירוס לא יתפשט למקומות אחרים בארץ".

אילן אשל פורש מתפקידו

לאחר כשבע שנים, מזכירות ארגון מגדלי הפירות תחפש את המנכ"ל הבא

אילן אשל (77), חבר קיבוץ שער הגולן, שימש בתפקיד מנכ"ל ארגון מגדלי הפירות כשבע שנים. לפני כן, היה מנכ"ל הארגון לחקלאות אורגנית, מנהל מחוז העמקים במשרד החקלאות ומדריך חקלאי.

במהלך כהונתו כמנהל הארגון, עסק אשל בחיזוק ענף הפירות בישראל על ידי שמירת המערכות הארגוניות שמבטיחות את עתידו והגנה על החקלאים מפני כוחן המתעצם של הרשתות הקמעונאיות, נאבק על יחסי סחר תקינים עם רצועת עזה ועל העברת פירות לשטחה, למרות הקשיים הביטחוניים, התמודד עם נזקי טבע בחקלאות ועם גניבות ממגדלים, עסק בסיוע למחקר החקלאי ועוד.

אילן אשל. המחליף ייבחר מבין מי שיציעו את עצמם לתפקיד

מזכירות הארגון קיבלה את בקשתו של אשל לפרוש מראשות הארגון והקימה ועדת בחירות לשם בחירת המנכ"ל הבא מבין המועמדים שיבקשו לכהן בתפקיד.

"להפסיק באופן מידי את העברות הכספים החריגות לחטיבה להתיישבות"

ח"כ זהבה גלאון מנמקת את דרישתה: "עולה חשד כבד, כי ההעברות התקציביות החריגות לחטיבה להתיישבות הן לא יותר מעסקה מפוקפקת בין משרד ראש הממשלה לבין החטיבה להתיישבות, תוך עקיפת סמכותה של מליאת הכנסת". יו"ר החטיבה, דני קריצ'מן: "פעולות החטיבה להתיישבות נעשות כחוק, בהתאם להחלטות הממשלה, ותחת עינו המבקרת של מבקר המדינה והציבור בכלל"

במכתבה אל ראש הממשלה בנימין נתניהו, שבאחריות משרדו פועלת החטיבה להתיישבות, דורשת חברת הכנסת גלאון "להפסיק באופן מידי את העברות הכספים החריגות, המועברות מדי שנה לחטיבה להתיישבות". גלאון טוענת שאין "פיקוח אמתי של הכנסת" או דיון ציבורי בנושא. על פי נתונים שבידה, ברור לח"כ גלאון, כי "סכומים שערורייתיים" הועברו לחטיבה דרך ועדת הכספים של הכנסת, במהלך השנים האחרונות. בדרך זו, סבורה גלאון, מתייתר חוק התקציב שכן לכאורה אין פועלים על פיו.

חברת הכנסת מציגה את תקציב החטיבה בשנים 2010 ו–2011, ומבססת עליהם את טענותיה. על פי המכתב, ב–2011 אושר לחטיבה תקציב בסך 62 מיליון ו–355 אלף שקלים, בעוד שהתקציב בפועל הסתכם ב–373 מילון ו–300 אלף שקלים, שהוא גדול פי שישה(!) מהמקורי. גם ב–2010 יש פער בין התקציבים, התיאורטי והמעשי: הכנסת אישרה 68 מיליון ו–500 אלף שקלים, התקציב שהועבר במהלך אותה שנה הסתכם ב–231 מיליוני שקלים, כ–237% יותר מאשר אושר בתחילה.

בהמשך מכתבה טוענת גלאון, כי התוספות לתקציב בחטיבה מרגע אישור חוק התקציב ועד סיום השנה מתוכננות מראש, מתוך מטרה להגן עליהן מביקורת ציבורית, שמכוונת לרוב אל התקציב השנתי המאושר במליאת הכנסת. דרך הפעולה של החטיבה במשרד ראש הממשלה מסתירה אותה לחלוטין מעין הביקורת, לדעת גלאון, משום שאין עליה חובת השקיפות, וכפי שקבע בג"צ, לא חל עליה חוק חופש המידע (בעקבות פסק דין ההסתדרות הציונית העולמית נגד "יש דין" – ארגון מתנדבים לזכויות אדם).

חברת הכנסת ממר"צ קושרת בין פעילות החטיבה בישראל, אבל גם בשטחים ביהודה ובשומרון, ובין העברת התקציבים הנוספים: "עולה חשד כבד כי ההעברות התקציביות החריגות לחטיבה להתיישבות הן לא יותר מעסקה מפוקפקת בין משרד ראש הממשלה לבין החטיבה להתיישבות, תוך עקיפת סמכותה של מליאת הכנסת, וזאת במטרה להעביר כספים להתנחלויות מתחת לעין המבקרת של הציבור", כתבה גלאון, המכנה את מימון הבנייה והפיתוח ביו"ש "העבודה השחורה של ממשלת ישראל", שהחטיבה מבצעת עבורה.

לסיכום מכתבה, גלאון מבקשת מנתניהו להורות למנהל החטיבה להעביר אליה פירוט מלא של כלל ההעברות התקציביות שהגיעו אל החטיבה בין השנים 2010–2012 ושל השימוש שנעשה בהן. עד קבלת הפירוט, חברת הכנסת דורשת להפסיק מיד "כל העברת כספים לחטיבה להתיישבות שאינה מאושרת על–ידי מליאת הכנסת במסגרת אישור התקציב הכללי". העברות שלא אושרו במליאה ומגדילות את התקציב ההתחלתי במאות אחוזים, לפי גלאון, "חותרות תחת קיומו של משטר דמוקרטי תקין אשר חורט על דגלו את עקרון השקיפות, הביקורת הציבורית וקיומה של רשות מחוקקת אחת".

תגובת החטיבה להתיישבות

מלשכת ראש החטיבה להתיישבות, דני קריצ'מן, שלחו מכתב תשובה אל חברת הכנסת זהבה גלאון: "אני תמה על נוסח מכתבך ובעיקר על כל מה שעומד מאחוריו. רצונך לפגוע בפעילות החטיבה להתיישבות רק משום שבין יתר תפקידיה היא פועלת גם ביהודה והשומרון, מחוזות אשר אולי אינם לרוחך ואינם על סדר יומה של מפלגתך, אינו ראוי.

"מפתיע, כי דווקא חברת כנסת ותיקה כמוך המייצגת, בין היתר כיושבת ראש מפלגה, לפחות חלק ממגזר התיישבותי של קיבוצי השומר הצעיר, מגלה חוסר ידיעה, שלא לומר בורות, בכל מה שקשור לפעילות החטיבה להתיישבות, הנעשית לטובת כלל ההתיישבות במדינת ישראל כולה, ובוחרת בדרך קלה לנסות ולפגוע בגוף ציבורי העמל ביושר וגם באושר לטובת המדינה, וזאת במקום לפנות ולבקש מהחתום מטה פרטים והבהרות אותם יכולת לקבל על נקלה".

לטענותיה של ח"כ גלאון משיב קריצ'מן בדברים הבאים: "החטיבה להתיישבות הנה מחלקה בהסתדרות הציונית העולמית אשר המקור החוקי לפעולותיה מעוגן בחוק מעמדן של ההסתדרות הציונית העולמית והסוכנות היהודית לארץ ישראל, התשי"ג – 1952, והאמנות שנכרתו מכוחו בין ממשלת ישראל לבין ההסתדרות הציונית העולמית.

"בשנת 2000 נכרת הסכם בין ממשלת ישראל לבין ההסתדרות הציונית העולמית, המתבסס על החוק והאמנה, כאמור לעיל, ומעגן את פעולות החטיבה להתיישבות. הסכם זה בא להחליף את מסמך לוי אשכול ז"ל, משנת 1968, אשר היווה את הבסיס לפעולות החטיבה להתיישבות באמצעות תקציב המדינה.

"מאז הוקמה החטיבה להתיישבות, כחלק מהמחלקה להתיישבות, בשנת 1968, כל תקציביה הנם תקציבי מדינה וכל פעולותיה מתוקצבות על ידי הממשלה באמצעות אגף התקציבים ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

"החל משנת 2000, כאמור לעיל, מונה לחטיבה להתיישבות חשב מטעם החשב הכללי במשרד האוצר. החטיבה פועלת בהתאם להוראות החשב הכללי בכל מה שקשור לתקנות מנהל וכספים ובכל מה שקשור לחוק חובת המכרזים, התשנ"ב – 1992, והתקנות מכוחו. כל פעולותיה שקופות וגלויות לעין השמש ואינן נעשות במחשכים.

"בניגוד לאמור במכתבך, החטיבה להתיישבות הנה גוף ציבורי ובהיותה מתוקצבת מתקציבי המדינה הנה גוף הנתון לביקורת של מבקר המדינה וכן לביקורת נוספת של מבקר ההסתדרות הציונית העולמית".

קריצ'מן מסביר שהחטיבה אינה רשות ציבורית ולכן לא חל חוק חופש המידע, אולם על פי החלטת ממשלה, החטיבה נוהגת בהתאם לעקרונות ולכללים הקבועים בחוק חופש המידע. בתגובה לדברי גלאון, טוענת החטיבה כי היא "גוף מבוקר העומד בדרישות המנהל הציבורי, פועל בשקיפות ובגלוי מלא. ברם, החטיבה להתיישבות, כמו כל גוף ציבורי אחר, אינה מוכנה להעניק מידע למי שבאים באצטלה של קבלת מידע, לפי חוק חופש המידע, רק כדי להציק, לנדנד, לפשפש ולהעסיק לשווא את עובדיה", ומילים אלה מכוונות, ככל הנראה, לחברת הכנסת.

באשר לטענת גלאון כלפי פעילות החטיבה להתיישבות בשטחים, משיבים בחטיבה כך: מכוח הסכמי הרשאה שנכרתו בין ההסתדרות הציונית העולמית ובין הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי, העניקה ההסתדרות זכויות שימוש בקרקע ליישובים (אגודות) ולמתיישבים ו"היא מנהלת את רישומן של זכויות אלה באמצעות החטיבה להתיישבות – הא ותו לא.

"לא מינה ולא מקצתה בטענה, כי החטיבה להתיישבות מבצעת 'עבודה שחורה' של ממשלת ישראל בכל הנוגע לבנייה ולהרחבת ההתנחלויות ובוודאי בהשתלטות על קרקעות בגדה המערבית. פעולות החטיבה להתיישבות נעשות כחוק, בהתאם להחלטות הממשלה, ותחת עינו המבקרת של מבקר המדינה והציבור בכלל". בחטיבה מבקשים להדגיש בפני גלאון, כי הארגון אינו פועל רק באזור יהודה ושומרון, אלא גם בנגב ובגליל, בהתאם להחלטת ממשלה ובאמצעות תקציב מהמדינה.

ובאשר לתקציב, שנמצא בלב טענותיה של גלאון: "החל משנת 2009 הפעלת תקציב החטיבה להתיישבות, בדומה למשרדי ממשלה אחרים, נעשית בהתאם לקולות קוראים המפורסמים בתחילת כל שנת תקציב ובמהלכה, עם קבלת תוספות תקציביות. אמות המידה לבדיקת הבקשות ולדירוגן נעשות בהתאם לכללים שנקבעו ואושרו (בזמנו) על ידי היועץ המשפטי של משרד החקלאות ועל ידי המשנה ליועץ המשפטי לממשלה והן מפורטות באתר החטיבה להתיישבות.

ח"כ זהבה גלאון. מבקשת להעביר אליה פירוט של העברות התקציב אל החטיבה בין השנים 2010–2012
צילום: מירי צחי

דני קריצ'מן. "דק כדי להציק, לנדנד, לפשפש ולהעסיק לשווא את עובדיה".
צילום החטיבה להיתיישבות

"אכן, בסיס התקציב של החטיבה להתיישבות בשנים האחרונות נמוך ביחס לתקציב שהיא מפעילה בכל שנה", כותב קריצ'מן לקראת סוף מכתב התגובה, "ודאי הייתי שמח אילו התקבלו המלצות דו"ח ועדת אילן כהן לפיהן בסיס התקציב השנתי של החטיבה להתיישבות יעמוד על 311 מיליון שקלים, בכל שנה, ואליו יצטרפו תקציבים נוספים לפרויקטים מיוחדים אשר יתוקצבו בנפרד, לרבות לביצוע תפקידים שיוטלו על החטיבה להתיישבות בהתאם להחלטת ועדת השרים להתיישבות כפרית וחקלאית.

"בפועל, בסיס התקציב הנו כפי שהוא ואליו מצטרפים תקציבים, בהתאם להחלטות הממשלה, כמו למשל: תקציב לכפרי סטודנטים (איילים), בנגב ובגליל, תקציב לשיקום תשתיות בהתיישבות הכפרית הוותיקה בכל מדינת ישראל (כ–611 מיליון שקלים בשנה), תקציב לשיקום מפוני גוש קטיף, תקציב מיוחד להקמת היישוב מגרון, תקציב לפעולות שיקום יישובים בעקבות השריפה בכרמל ועוד.

"הנה כי כן, זהו ההסבר לפער שבין בסיס התקציב לבין התקציב המופעל בפועל על ידי החטיבה להתיישבות ולא שום עסקה 'מפוקפקת' בינה לבין משרד ראש הממשלה, הבאה במטרה להעביר כספים להתנחלויות ולהשתלט על קרקעות בגדה המערבית".

קריצ'מן מסיים את מכתבו בהזמנת חברת הכנסת לפגישת עבודה לשם היכרות עם פעולות החטיבה להתיישבות או לסיור באחד מחבלי הארץ שתבחר, במטרה להציג בפניה, "באור שונה, את פעולתה המבורכת של החטיבה להתיישבות למען מדינת ישראל".

הצוואה נפתחה, הנחלה חולקה והמשפחה התפרקה

בעלי זכויות בנחלה, המבקשים להותיר אחריהם משפחה מלוכדת, צריכים לכתוב צוואה ולהורות בה ליורשים כיצד לנהוג בנחלה, לאחר פטירתם. יישום החלטה 823 על חלקות א' של הנחלות עשוי להקל על מניעת סכסוכים במגזר החקלאי, אך כל עוד אין שינוי, יש לפעול בזהירות, כי הורשת המשק היא דיני נפשות

עו"ד אביגדור ליבוביץ'

"הורשת המשק החקלאי", "הבן הממשיך" ו"בניית בית שני לילדים בנחלה" הם נושאים מרכזיים בחיי בעלי הנחלות מאז ומעולם, והם הסיבות העיקריות לסכסוכים בין הורים וילדים ובין יורשים במגזר החקלאי.

בעלי זכויות בנחלה, המבקשים להותיר אחריהם משפחה מלוכדת, צריכים לכתוב צוואה ולהורות בה ליורשים כיצד לנהוג בנחלה, לאחר שאחרון מהם יילך לבית עולמו. הבעיות בין היורשים מתחילות כאשר לא הושארה צוואה או כשנכתבה צוואה, אבל היא אינה ניתנת ליישום. המקרים הקשים ביותר מתרחשים כאשר בנחלה מתגורר אחד היורשים והסיכום בינו לבין ההורים שאינם לא הוסדרו כנדרש במסמכים כתובים וחתומים כחוק.

אשתף את הקוראים בסיפור קשה וכואב של משפחה שהתפרקה לאחר התמודדות ארוכה על זכויות בנחלה. במקרה שלפנינו, ההורים הותירו אחריהם צוואה, אך היא נערכה באופן שבו אינה ניתנת ליישום, והתוצאות טראגיות.

ראשית, אסביר בקצרה מה "הסביבה" המשפטית שבה בעלי הנחלות נאלצים לפעול כאשר הם עורכים צוואה ואילו החלטות אנכרוניסטיות חלות עליהם. מדיניות רשות מקרקעי ישראל ביחס לנחלות, הידועה כ"משטר הנחלות", נותרה בעינה עוד מהחלטה מס' 1 של מועצת מקרקעי ישראל משנת 1965. מדיניות זו קובעת מספר עקרונות יסודיים: הנחלה היא יחידה אחת הכוללת חלקת מגורים וחלקה חקלאית ואינה ניתנת להפרדה; על בעל הנחלה חלה חובה להתגורר בנחלה ולעבדה ברציפות למטרות לשמן היא הוחכרה; הנחלה אינה חלק מעזבונו של המוריש, ואם לא תיוותר צוואה המגדירה מי היורש של הנחלה (יורש אחד או יורשת אחת בלבד, מאומצים או נכדים) הזכויות יחולקו בהתאם להוראות סעיף 114 לחוק הירושה הקובע, כי הנחלה תירשם על שם אחד היורשים שיכול לקיים את הנחלה, והוא יפצה את יתר היורשים.

גיבורי הסיפור שלנו הם זוג מבוגר מצפון הארץ, אשר התפרנס מרפת ומלולים שנים רבות. במהלך השנים, בנה אחד הילדים בית בנחלה והתגורר בו עם משפחתו. הבן סייע לאביו בעבודה במשק וברבות הימים, האב פרש לגמלאות והותיר לבנו את ניהול המשק. לאחר שחקלאות כבר לא הניבה הכנסות, הוסבו הרפת והלול למבנה מגורים ללא היתר והושכרו לצורך פרנסת ההורים.

כאשר ההורים הגיעו לגיל מופלג ולאחר שהם הבינו, כי עליהם להותיר אחריהם צוואה על מנת למנוע מחלוקת בין הילדים, שהיו ביחסים מצוינים באותה עת, הם פנו לסיוע מקצועי וערכו צוואה. השנים חלפו ושני ההורים הלכו לעולמם. כאשר אחרון ההורים נפטר, פנו הילדים לצוואה ופתחו אותה במעמד כל בני המשפחה.

הצוואה קבעה כך: הילד שמתגורר בבית השני בנחלה, שנבנה על ידו, יקבל את הזכויות בבית. ילד אחר יקבל את הזכויות בבית ההורים. ילד שלישי יקבל את הזכויות ברפת שהוסבה למגורים ללא היתר והילד הרביעי יקבל את הזכויות בלול שהוסב למבנה מגורים ללא היתר. נקבע בצוואה במפורש, כי השטחים החקלאיים של הנחלה יחולקו באופן שווה בין הילדים וכך גם יתר הזכויות בנחלה, לרבות זכויות בנייה ובאגודה.

אדם שאינו בקיא ברזי "משטר הנחלות" לא היה מזהה בעיה בהוראות הצוואה המוזכרת בסיפורנו, אך בפתיחת הצוואה חל מפנה דרמטי בסיפורנו, והוא התחיל להסתבך ולהתדרדר. במרכז הדרמה: מלחמה של ממש שהתחוללה בין ארבע המשפחות שנותרו מול צוואה שאינה ניתנת ליישום.

כל אחד מהילדים הבין, כי הוא לא יוכל ליהנות מהנחלה, שכן החלוקה שלה לארבעה יורשים מנוגדת להוראות המינהל ולהסכם המשבצת הדו-צדדי בין המינהל לאגודה ועל כן, אינה ניתנת ליישום. הילד שהתגורר כל השנים בנחלה ביחד עם הוריו, עבד במשק ותחזק אותו, טען כי הוא "הבן הממשיך", למרות הוראות הצוואה. הילד שקיבל את הבית של ההורים טען, כי הכוונה הייתה להוריש לו את הזכויות בנחלה והוא הסכים לבצע פיצול של הבית השני מהנחלה ולרשום את הזכויות על שם אחיו. שני הילדים האחרים שקיבלו זכויות בלול וברפת שהוסבו ללא היתר למגורים הבינו, כי זמנם שאול וכי בכל עת הרשויות צפויות לתקוף ולהגיש כתבי אישום, צווי הריסה, קנסות ודמי שימוש הנאמדים במאות אלפי שקלים.

האחים הצטיידו בסיוע משפטי, השקיעו כסף רב, נלחמו ביניהם עד זוב דם, מבלי שהותירו שביב של תקווה להידברות ביניהם, ובסופו של יום, כולם יצאו נפסדים – הנחלה נמכרה והתמורה חולקה ביניהם באופן שווה. מיותר כמעט להוסיף, כי המשפחה התפרקה כליל, האחים ניתקו כל קשר ביניהם, האהבה הפכה לשנאה תהומית והרצון הטוב של ההורים היקרים, שביקשו להותיר אחריהם משפחה מלוכדת, הפך לקללה שתרבוץ על המשפחה למשך דורות רבים.

המקרה שתואר כאן מלמד אותנו מספר תובנות יסודיות שעל בעלי הנחלות לאמץ וליישם. ראשית, לפני שאתם מאפשרים לילדים לבנות בית בנחלה, חתמו על הסכם שבמסגרתו תסדירו את זכויות השימוש בבית ובייחוד במקרים שבהם הילדים מבקשים לקבל הלוואה ולשעבד את הנחלה לצורך הבנייה. כמו כן, דרשו הסדרה של הזכויות בין הילד לבין בן או בת הזוג, בכל הקשור לנחלה.

שנית, כאשר אתם עורכים צוואה, עליכם לקבוע הוראות מפורשות ביחס לזהות היורש שיקבל את הזכויות בנחלה, והאם הוא נדרש לפצות את יתר היורשים (אין חובת פיצוי במסגרת צוואה) ובהתאם לכך, קבעו את ההוראות לאופן הפיצוי. אם בחרתם שלא לקבוע יורש שיקבל את הזכויות, אפשר לקבוע, כי הנחלה תימכר למרבה במחיר והתמורה תחולק בין הילדים, בהתאם לשיקול דעתכם.

שלישית, יש לשים לב, כי אפשר לבצע "הפרדה או פיצול מגרש מהנחלה" ובכך "לייצר" נכס נוסף בר הורשה, אם ההורים מבקשים לחלק את הזכויות בנחלה בין שני ילדים. בעתיד הנראה לעין יתאפשר לפצל מגרש נוסף מהנחלה, ועל כן ניתן להותיר הוראות גם ביחס לכך. כמובן שיש פתרונות יצירתיים רבים לחלוקה של הזכויות בין היורשים, אך אבני הדרך שהותוו לעיל הן אלו שעל בעלי הנחלות להעמיד כנר לרגליהם, כאשר הם מבקשים להותיר הוראות ליורשים כיצד לנהוג בנחלה.

אנו מקווים, כי הוראות הסכם החכירה שיומצא על ידי המינהל בימים אלה במסגרת יישום החלטה 823 על חלקות א' של הנחלות, יקבע הוראות שיקלו על מניעת סכסוכים במגזר החקלאי, אך כל עוד לא חל כל שינוי בהחלטות, עלינו לפעול במשנה זהירות.

הורים יקרים זכרו, ב"הורשת המשק החקלאי" אנו עוסקים בדיני נפשות ממש ולכן, גם אם יש לכם כוונות טובות ורצון עז לסייע לילדים בעיצוב עתידם, שקלו היטב את צעדיכם בטרם תכתבו צוואה שאינה אפשרית ליישום, שכן כל טעות שתעשו היום תגרום לאסון שיתחולל על ראש היורשים, בזמן שאתם כבר לא תהיו כאן.

הכותב מתמחה באגודות שיתופיות

סיפוח הקרקעות יהיה בכייה לדורות

כל שינוי במושב, שינבע מצירופו לעיר שכנה, יהווה פגיעה בזכותם של חברי המושב להמשיך לחיות על פי אורח החיים שבו בחרו ובשטחים הירוקים הנחוצים כל כך, וכניעה ללחצי העיור ולבעלי ההון

עו"ד עמית יפרח

בשבועות האחרונים התפרסם דו"ח של הצוות המלווה של תמ"א 35 ובו סומנו קרקעות חקלאיות של עשרות מושבים שיסופחו אל הערים השכנות, לטובת בניית עשרות אלפי יחידות מגורים שייתנו מענה למצוקת יוקר הדיור במרכז הארץ. תנועת המושבים ומרכז המועצות האזוריות עוקבים בשנים האחרונות אחר התקדמות תמ"א 35 ובוחנים אותה בשני היבטים: סיפוח קרקעות חקלאיות ויחידות הדיור ליישום החלטה 1155.

בנושא יחידות הדיור, מסקנות הדוח של הצוות המלווה יאפשרו את בניית הבית השלישי בנחלה, הן במרכז והן בפריפריה, ולמעשה, אם המועצה הארצית לתכנון ולבנייה תאמץ את המלצות הדוח בעניין יחידות הדיור, יוסר החסם הקיים כעת למימוש הבית השלישי בחלקות המגורים במושב.

בנושא סיפוח הקרקעות החקלאיות של המושבים צמודי הדופן לערים במרכז – נכון לנו עדיין מאבק ארוך, שמטרתו להשאיר את המושבים במתכונתם הנוכחית, קרי עם משבצת חקלאית מלאה וכיישובים חקלאיים מתוכננים.

תנועת המושבים הודיעה, כבר בשלב זה, טרם אישורו של הדוח, על התנגדותנו החד-משמעית לצירופן של קרקעות המושבים לשטח שיפוטן של הערים. עמדתנו היא, כי למושבים אופי כפרי וצירופם אל תחום שיפוט עיר יביא בהכרח לשינוי אופי החיים ביישוב ולניצול המרחב הכפרי למטרות תעשייה, מסחר ובנייה רוויה.

מבחינתנו, כל שינוי בסטטוס של היישוב מהווה פגיעה בזכותם של חברי המושב להמשיך ולחיות על פי אורח החיים שבו בחרו, ושעל פיו השקיעו את מיטב המשאבים החומריים והרוחניים לבניית ביתם ומסגרת חייהם.

היישובים הכפריים בישראל והיישובים העירוניים הסמוכים להם נהנים מאיכות חיים, בזכות הנוף הכפרי הירוק והחיץ של השטחים החקלאיים שמסביבם. משבצות המושבים מהוות דוגמה לנוף כפרי שקיומו כריאה ירוקה תורם רבות ויתרום בעתיד לאיכות חיים גבוהה בכל האזור, כולל ליישובים העירוניים שבסביבתו.

צירוף מושבים לערים השכנות מהווה כניעה ללחצי העיור ובעלי ההון, על חשבון שמירת השטחים הפתוחים, ופספוס הזדמנות להכוונת מאמצי הפיתוח וההשקעות ממרכז הארץ לכיוון הפריפריה.

בנוסף, מבדיקות מעמיקות שנערכו על ידינו הוכח, כי יש לא מעט מקומות בתוך הערים שניתן לבנות בהם בנייה רוויה למגורים טרם הגעה אל קרקעות המושבים. כמו כן, קיימת האפשרות לבנייה לגובה וכך יהיה ניצול יעיל יותר של אפשרויות הפיתוח של הערים הזקוקות לפתרונות דיור.

מדינת ישראל צריכה לשמור על המושבים במתכונתם הנוכחית כדי שיישארו כ"ריאה ירוקה" השומרת על חיץ ירוק בין המטרופולין העירוני לאזורים הכפריים, ולא לפגוע באיכות החיים ובזכויות תושביו להיות חקלאים, דבר שישמש דוגמה ומופת למדיניות הנותנת עדיפות לשמירת השטחים הפתוחים על לחצי העיור ובעלי ההון.

הכותב הוא יושב ראש אגף קרקעות ואגודות שיתופיות בתנועת המושבים

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

פל"ח נכון

מותר, אז כדאי לדעת ביצד נכון לעשות זאת: מדריך שיסייע בידי המתיישב לממש את זכותו להתפרנס מתעסוקה חלופית בנחלה, בהתאם להחלטת מועצת רשות מקרקעי ישראל

בכינוסה הקודם של מועצת רשות מקרקעי ישראל הוחלט על שינויים בהחלטה 1265, אשר אושרה ונחתמה ב–7 בנובמבר 2012, המאפשרת לקיים פעילות לא–חקלאית (פל"ח) בנחלות במושבים. הזכות לפל"ח בנחלות מאפשרת לבעליהן יכולת להתפרנס ממקורות אחרים וממשלחי יד נוספים, ולהפוך את המושב לרב–תפקודי, כל זאת בצורה מידתית ושאינה פוגעת בצביון הכפרי של היישוב.

קיימים עדיין חסמים רבים ביכולת ליישם החלטה זו, כגון: שמאות, יכולת להשכיר לצד שלישי וחוסר גמישות תכנונית. להלן מדריך שיסייע בידי המתיישב לממש את זכותו להתפרנס מתעסוקה חלופית לחקלאות.

מותר כל שימוש בתחום חלקת המגורים למטרות שאינן חקלאיות, לרבות מבני קיט כפרי ובהתאם לתכנית מאושרת.

השימוש לפל"ח יותר בתחום חלקת המגורים, למעט במקרים המפורטים להלן: במקום שבו שטח חלקת המגורים עד דונם וחצי ובהתחשב בשתי יחידות דיור שנבנו או ייבנו, לא יתאפשר מיקומו של הפל"ח בחלקת המגורים. יתאפשר לאשר הקמת מבנה חדש לפל"ח מחוץ לחלקת המגורים שבתחום חלקה א', ובצמידות ככל שניתן לחלקת המגורים.

במקום שבו קיים מבנה לפל"ח מחוץ לחלקת המגורים ובוצעה לגביו עסקה מהוונת ברשות מקרקעי ישראל (רמ"י), הרחבת המבנה תוכל לקבל אישור, ובתנאי ששטח התוספת לא יהיה גדול מ–100% מהשטח הבנוי של העסקה המקורית, וסך כל שטח הפל"ח לא יהיה גדול מ–500 מ"ר. ההרחבה כאמור תהיה לכיוון חלקת המגורים, ככל שאפשר.

בחלקה א', שבה קיים שטח למגורים הגדול משני דונמים וחצי, על פי תכנית שאושרה לפני 27 במארס 2007, יתאפשר לאשר שימוש לתעסוקה בשטח זה עד שטח שגודלו 500 מ"ר, ובלבד שבעל הזכויות הצטרף להסדר על פי החלטת מועצה 979/1155 ורכש את הזכויות בשטח זה.

במבנה שמשמש לפל"ח מחוץ לחלקת המגורים ורמ"י נתנה בעבר אישור לשימוש חורג, ניתן לאשר הרשאת שימוש נוספת למשך חמש שנים, בהתאם לתנאים הבאים:

התקופה לא תהיה ארוכה יותר מתוקף האישור לשימוש חורג; החריר יתחייב להפסיק את השימוש בגמר התקופה, אלא אם תאושר תכנית שתאפשר המשך קיומו של השימוש, ובלבד שחלקת המגורים לא תהא גדולה משני דונמים וחצי.

השטח המבונה המותר לתעסוקה לא יהיה גדול מ–500 מ"ר.

אופן ההתקשרות

ההתקשרות לעסקה תהיה עם בעל הזכויות בנחלה, ולא תותר זכות להשכרה או לשותפות. קרוב משפחה המתגורר בנחלה יוכל להפעיל את השימוש והדבר לא יהווה הפרה. במקום שבו קיימת תכנית בניין עיר (תב"ע) המאפשרת את השימוש, תבוצע התקשרות למשך 49 שנה.

תנאי התשלום

בגין השטח שישמש לתעסוקה ישולמו דמי חכירה מהוונים בשיעור 91% מערך הקרקע. על תשלום זה לא יחולו הנחות אזור, למעט שימוש לקיט כפרי, עליו יחולו הנחות אזור בהתאם לאזורי העדיפות לתיירות, כפי שיקבעו בהחלטות מועצת מקרקעי ישראל.

במקרים שבהם אין תב"ע תקפה והעסקה תבוצע על פי אישור לשימוש חורג, דמי השימוש יהיו בשיעור 5% לשנה מערך הקרקע שיקבע.

דיון נוסף באוקטובר

הזכויות לתעסוקה יהוו חלק בלתי נפרד מהנחלה, ולא ניתן להעביר זכויות אלו בנפרד.

השימוש לתעסוקה יכול להיעשות במבנה קיים או חדש.

הזכויות לתעסוקה ניתנות לבעל הזכויות בלבד ולא תותר שותפות או השכרה. קרוב משפחה המתגורר בנחלה יוכל להפעיל את השימוש והדבר לא ייחשב כהפרה.

תנאי לביצוע עסקה לתעסוקה הוא הסדרת כל ההפרות בנחלה, אם קיימות, לרבות תשלום דמי שימוש בגין תקופת העבר.

הוועדה לפניות הציבור, בראשות חברת הכנסת עדי קול, קיימה בשבוע האחרון דיון נוקב וכואב העוסק בהסדרת פעילות לא–חקלאית במושבים. בדיון השתתפנו יחד עם נציגי משרדי הממשלה הרלוונטיים.

בסיכום הדיון אמרה יו"ר הוועדה קול, כי מדובר בנושא חשוב ומורכב ודרשה כי יישלח לרשות מקרקעי ישראל מכתב הדורש הסדרה כוללת של פל"ח באמצעות כל הנוגעים בדבר, ונזפה ברשות על כך שהם מונעים מחייבים להסדיר את חובם. בכוונתה לקיים דיון נוסף בחודש אוקטובר, והיא דרשה כי כל הגורמים הנוגעים בדבר יהיו נוכחים, ובכללם נציגי משרד החקלאות והמשרד להגנת הסביבה.

הכותב הוא יושב ראש אגף קרקעות ואגודות שיתופיות בתנועת המושבים.

צימר. מותר כל שימוש, לרבות קיט כפרי

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

כסף תמורת הסכמה

האם מותר למושב לדרוש "דמי הסכמה"? דוח מבקר המדינה משנת 2008 קובע: "מדיניות מועצת מקרקעי ישראל לאפשר לאגודות השיתופיות להמליץ על מועמדים לקבלת המגרשים אינה יכולה לשמש אמצעי לגביית תשלום ההפרש בין מחיר המופחת לבין מחיר השוק"

לאחרונה, התחלתי בתהליך רכישת בית במושב. המושב מתנה את הסכמתו להעברת זכויות במנהל מקרקעי ישראל בתשלום סכום כסף נכבד. האם מותר למושב לעשות כן?

בעת מכירת נחלה חקלאית, מוטל על החוכר, אשר מוכר את זכויותיו, מי־סוי הכולל, בין היתר, תשלום של דמי הסכמה לרשות מקרקעי ישראל, מכוח החלטת מועצת מקרקעי ישראל מספר 534 משנת 1992. בניגוד לתשלום המתחייב למינהל, אין מקור חוקי לדרישה לתשלום דמי הסכמה למושב.

בעניין זה, יפים הדברים שהובאו בדוח השנתי של מבקר המדינה לשנת 2008 בעניין "גביית כספים ב'הרחבות' ביישובים חקלאיים": "בשנת 1995 קיבלה המועצה (מועצת מקרקעי ישראל, אר"מ) בעניין ההרחבות החלטה אשר החליפה את החלטה 612 (להלן – החלטה 737). החלטה זו נתנה לאגודות הטבה כלכלית באמצעות הנחה במחיר הקרקע ואפשרה למומלצים שהן בחרו לחכור את המגרשים ללא מכרז. אולם במקרים רבים, בניגוד למטרה שלשמה ניתנו ההטבות – מימוש מדיניות ההרחבות – גבו אגודות ממועמדים כספים בשיעור ההפרש בין דמי החכירה המופחתים שגבה המינהל לבין מחיר השוק של הקרקע, וזאת – בתמורה לקבלת המלצת האגודות, כי המגרש יוחכר למועמד אשר שילם כספים אלו (להלן – כספים שנגבו שלא כדין).

"בפברואר 1999, בהמשך להחלטתו של בית המשפט העליון בעניין בארותיים (להלן – פס"ד בארותיים), הנחה היועץ המשפטי לממשלה דאז, מר אליקים רובינשטיין, את שר התשתיות הלאומיות ויו"ר המועצה דאז, מר אריאל שרון, לפעול למניעת גביית כספים שלא כדין (להלן – הנחיית היועץ המשפטי לממשלה). היועץ המשפטי לממשלה ציין, כי בית המשפט העליון עמד על 'חלוקת התפקידים' בין המינהל לבין האגודות: האגודה היא רק גוף ממליץ; ההחלטה על ההתקשרות עם המשתכנים היא של המינהל בלבד. לפיכך, שמורה בידיו הסמכות שלא להתקשר בהסכם כאשר המלצת האגודה נוגדת את מדיניותו או כאשר ההמלצה נגועה בפגמים כמו שרירות, אפליה וחוסר תום לב.

"היועץ המשפטי לממשלה הבהיר, כי העובדה שהמועמדים הפוטנציאליים מוכנים לשלם תמורת הזכות להיכלל ברשימת המומלצים אינה מקנה לאגודה או לאחרים זכות להתעשר מהמגרשים אשר הוקצו בהרחבה.

"החלטה 737 נועדה, בראש ובראשונה, לאפשר לכל יישוב להגדיל את אוכלוסייתו ובמסגרת זו, לאפשר לבני המקום שבגרו להתיישב ולבנות את ביתם בו. מדיניות מועצת מקרקעי ישראל לאפשר לאגודות השיתופיות להמליץ על מועמדים לקבלת המגרשים אינה יכולה לשמש אמצעי לגביית תשלום ההפרש בין המחיר המופחת לבין מחיר השוק".

מהאמור לעיל ברור, כי דרישת המושב ל"דמי הסכמה" נעשית שלא כדין. בעניין זה אף התנהלה בוררות בפני הוועדה המשפטית שליד תנועת המושבים. מושב אורה גבה כסף מתושבים שביקשו לרכוש בית בהרחבה, כתנאי למתן הסכמה להעברת זכויות על שמם. בפסק הבוררות, שניתן בחודש יולי 2011, הורה כבוד הבורר מר משה קזולה למושב להחזיר לתובעים את הכספים שנגבו תוך שהוא קובע, כי למושב לא הייתה זכות לגבות "דמי הסכמה".

באילו מקרים מבטל בית המשפט החלטה של האסיפה הכללית במושב שיתופי?

ראשית, יש להדגיש, כי נקודת המוצא של בית המשפט כאשר הוא בא לדון בשאלה האם לבטל החלטה של אסיפה כללית, היא ההלכה, לפיה הביקורת השיפוטית על החלטות האסיפה הכללית באגודות שיתופיות מתאפיינת בגישה של ריסון.

נפסק, כי בית המשפט אינו יושב כערכאת ערעור על החלטות האסיפה, אלא בוחן את ההחלטות בהתאם לעילות הביקורת ולהיקף הביקורת המקובלים במשפט המינהלי. בית המשפט בוחן את ההחלטות בשלושה מישורים: מהותי – האם ההחלטה התקבלה בהתאם לפקודת האגודות השיתופיות ולתקנותיה ובהתאם לתקנון האגודה? פרוצדוראלי – נבחנת כשירות ההליך שבו נתקבלה ההחלטה (האם היה הנושא על סדר יומה של האסיפה, האם החבר הוזמן לדיון, האם ההחלטה התקבלה ברוב המתאים וכדו'); נורמטיבי – נבחנות סבירות ההחלטה ותקינותה מבחינת תוכנה, האם התקבלה בתום לב ובדרך מקובלת והאם אינה נוגדת את תקנת הציבור. בהקשר הנורמטיבי, בוחנים האם ההחלטה מושתתת על ערכים נורמטיביים של איזון בין זכויות ואינטרסים לגיטימיים, תוך התייחסות לנסיבות הקונקרטיות והתחשבות באופי היחסים המיוחד שבין החברים.

היקף הביקורת השיפוטית שתופעל על ידי בית המשפט ומידת התערבותו בהחלטות האסיפה הכללית אינם אחידים ותלויים בטיב ההחלטה העומדת לביקורת. עם זאת, ככל שפגיעת ההחלטה בחבר קשה יותר, וככל שהיא פוגעת בזכויות הראויות להגנה ובייחוד בזכויות יסוד, כך ייטה בית המשפט לבקר את ההחלטה ולהתערב בה.

הכותבת, ממשרד עורכי דין ונישור "איילת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום הממחרי–חקלאי ובליטיגציה.

המידע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

שדה מגנטי

טל וערן שדה, שגדלו ברחובות, הגשימו את חלומם כאשר הפכו לפני כשש שנים לחקלאים במושב יבול שבחבל שלום. "משהו בצבעים הבהירים ובמרחבים הבראשיתיים הזהובים והאין-סופיים פשוט מגנט ועדיין ממגנט אותנו", אומר ערן. במשק שלהם, 30 דונם מעובדים, יש רק גידולי נישה: עגבניות שרי בשלושה צבעים, אפונת שלג, פולי סויה, דלעת ספגטי, דלעת ערמונים, קישואי כוכב ועצי ארגן. החלום הבא: לגדל עשבי מרפא

בתבה וצילמה:
חני סולומון

המקום הכי טבעי לפגוש בו את החקלאי זה ערן שדה הוא בין החממות בחלקה במשקו במושב יבול, כשהוא מתרוצץ מחלקה לחלקה, משגיח שכל גידול יקבל את הנדרש. כשמסתכלים עליו עם בגדי העבודה שלו, קשה להאמין שהוא ואשתו טל הגיעו לכאן רק לפני כשש שנים מהעיר, שם התפרנסו ממקצועות אחרים לגמרי.

שדה הנמרץ לא נח לרגע, ידיו עמוסות עבודה. למרות מיעוט הגשמים, האדמה בחבל אשכול

מצמיחה גידולים מסוגים שונים, חלקם באיכות גבוהה: ירקות עונתיים, תפוחי אדמה, גזר, צנוניות, פרחים, פרדסים ועוד. חלקם בשטח הפתוח, וחלקם הגדול בחממות ובתי רשת. מתברר שחבל אשכול יכול להצמיח יבולים רבים ואיכותיים – צריך רק לבדוק מה מתאים למקום ולחקלאי.

מדוע בחרתם לעבור למושב?

ערן שדה (36): "הגענו למושב יבול לפני כשש שנים מרחובות, אך הסיפור שלנו מפותל, ובעל גוון ציוני. כזוג צעיר שהתחתן, החלומות שלנו היו להתגורר באזור כפרי. זה היה חלום רחוק, אך הייתה איזו תחושה שיום אחד החלום יתגשם".

ערן ואשתו טל הכירו כבר בגיל 16. לאחר השירות הצבאי כל אחד מבני הזוג למד משהו אחר: טל למדה כלכלה ומינהל עסקים, ערן למד מחשבים ושימש כאיש מכירות בענף ההשקיה.

ערן: "הזרז לשינוי בחיינו היה הטיול שלנו לאוסטרליה שנמשך כשנה. שם גם עבדנו ומאוד נהנינו. הגענו לאחת מהחוות הרבות הפזורות ברחבי אוסטרליה, ובין היתר, הם גידלו כרמים. התרשמנו מאוד מהשלווה ומאיכות החיים הכפרית. שם החלטנו, שכאשר נשוב ארצה, נגשים את החלום שלנו ונהפוך לחקלאים במושב".

את משפחתם הם כבר הקימו במושב יבול בחבל שלום, דרומית-מזרחית לכרם

שלום, בשטח המועצה האזורית אשכול. כאן נולדו להן שתי בנות: אורי, בת חמש, ויהל, בת שלוש. כיום, לאחר כשש שנים במושב, הם אומרים שהם מרוצים מאוד מהחלטתם. הם גם אסירי תודה על כל העזרה שקיבלו מאנשים טובים לאורך כל הדרך, ועדיין מקבלים.

ערן: "מאז שידענו שאנחנו רוצים לגור במושב, חשבנו על מושב בדרום. משהו בנוף הדרומי, המדברי והיבש משך אותנו. משהו בצבעים הבהירים ובמרחבים הב־ראשיתיים הזהובים והאין־סופיים פשוט מגנט ועדיין ממגנט אותנו. אני מודה שיש פה גם ציונות. רצינו גם אנחנו 'להפריח את השממה'.

"החלטנו לחפש בערבה וזה לא היה פשוט. נסענו לבדוק ולהתרשם, כך עברנו במושבים עידן, עין תמר ואחרים. בסוף החלטנו על צוקים, אהבנו את הנוף וה־אנשים. בעצם, התקבלנו לשם, ומטרתנו הייתה להקים במקום מיזם חקלאי־תיירו־תי. אולם ככל שעבר הזמן הבנו, שהעניין החקלאי פחות מתאים, אך עדיין לא ויתר־נו והאמנו שהדברים יכולים להסתדר".

ואז, במהלך שיחת חולין משפחתית, דוד של טל סיפר להם שביקר במרכז המחקר והפיתוח אשכול, ושמע שפקעות נץ החלב גדלות הכי טוב בחבל אשכול. הדוד הר־סיף, שאם הם עוברים לשם, הוא ייתן להם במתנה דונם פקעות לגידול פרחים.

"לא ממש הכרנו את חבל אשכול, אבל התחלנו לברר. זו הייתה חופשת סוכות 2005 ונערך במקום פסטיבל העגבנייה. היה שם גם דוכן שבו דיברו על אפשרות קליטה ביישובי האזור", נזכר ערן. כך הם הגיעו ליבול, המשתייך לתנועת האיחוד החקלאי. היישוב הוקם בשנת 1981 על ידי בוגרי גרעין נח"ל כאחד משישה מושבים בחבל שלום. בשנת 2005 הגיעו למושב כמחצית ממפוני היישוב נצרים בגוש קטיף. לאחרונה, תושבים אלו עברו לייי־שוב החדש בני נצרים.

ערן מספר שלא הפסיק להתלהב מהחול, שמתאים לגידול פקעות הפרחים שהדוד הבטיח להם, והמושב מצא חן בעיניהם ממבט ראשון. "דיברנו עם ועדת הקליטה ונאמר לנו שהסיכויים שנתקבל קלושים. זאת מכיוון שנשאר רק משק אחד לקלי־טה, ושתי משפחות כבר נמצאות בתהליך קבלה. בכל זאת החלטנו לנסות. האמנו שאם זה מקומנו, יש סיכויים טובים שנת־קבל. לשמחתנו, אכן התקבלנו. עברנו את תהליך הקבלה והקליטה, ורק התאהבנו יותר במקום. רכשנו בית יביל, המשק שר־כשנו היה שטח ריק, רק חול וחול. שכרנו חממה בגודל חמישה דונמים".

פירות הארגן. ממתין לאבן ריחיים ממרוקו

ערן שדה עם דלעת ספגטי. "אנחנו משתדלים לרסס כמה שפחות"

"אנשים טובים"

לפני המעבר לביתם החדש, נהגו בני הזוג להגיע מרחובות בכל שבת בבוקר במשך כמה חודשים, כדי לעבוד. היה צורך לנקות את החממה ולהכינה לטמינת פק־עות נץ החלב. לעתים, הצטרפו אליהם בני המשפחה המורחבת לסייע.

ערן: "בנוסף הופנו אלינו על ידי חברי המושב גם פועלים מזדמנים, שהתגייסו לעזור. זה פשוט חימם את הלב. לאורך כל הדרך, פגשנו אנשים טובים כמו בת שבע אדרי, בעלת החממה, שהגיעה כל פעם עם כיבוד, לרענן את רוחנו.

"בסביבות ראש השנה בשנת 2006 הפ־קעות נטמנו באדמה. חודש לאחר מכן סגרנו מעגל ועברנו למושב יבול בסוכות, בדיוק שנה לאחר הביקור הראשון שלנו באזור. התחלנו לעבוד בליווי הדוד, שה־עניק לנו את הפקעות. אמצעים פשוטים ביותר עמדו ברשותנו, כמו מכונית הפג'ו 205 שלנו, ששימשה כטרקטור מאולתר.

"את פרחי נץ החלב ארזנו בסלון הקרוואן. השלב הבא היה שמלכה ועומר חבצלת, חברים מהמושב, אימצו אותנו. הם פינו עבורנו את בית האריזה שלהם, לאריזת הפרחים, ועזרו לנו תקופה ארוכה עם המבנה והמקרר".

עומר: "משפחתנו שמחה מאוד עד היום לעזור למשפחת שדה הצעירה. העזרה היא מנהג מקובל במושבים רבים, בעיקר בצעירים יותר. גם כשאנו הגענו ליבול בשנת 1981 קיבלנו משפחה מאמצת. כשאני רואה כיום את הגידולים, שערן התלבט האם לגדלם, צומחים ומניבים – זהו סיפוק גדול גם בשבילי. אם הצלחנו להפריח עוד דונם אדמה בנגב, זאת ציונות אמתית".

בזכות מענקים ממשרד החקלאות, מה־סוכנות היהודית, מקרן יק"א והלוואה מ"קרן שמש", ובעיקר בזכות הגידולים, הצליחה משפחת שדה לרכוש חממות בתי רשת וכלים חקלאיים. ערן מברך על התמיכה שקיבל מהמקורות השונים.

ערן וטל שדה לא בנו עדיין את בית הקבע שלהם, הם בחרו לפתח קודם את המשק החקלאי. השאלה העיקרית שעמ־דה מול עיניהם הייתה ועודנה: מה לגדל כדי לקבל תמורה מרבית? את פרחי נץ החלב גידלו במשך שלוש שנים, ולאחר מכן בחרו לגדל עגבניות וגידולי נישה המסופקים לרשתות שיווק, למספר מל־ >>>

ונות קטנים ולמסעדות. לכל מקום ההזמנה המיוחדת המתאימה לאופיו ולדרישותיו.

כמו חקלאים רבים, גם שדה סובל ממחסור בידיים עובדות. מתחילת שנת 2012 מאושרים לו חמישה פועלים, אך בפועל, יש לו עדיין רק שניים. שדה נעזר לעתים בקבוצות שונות המגיעות במיוחד לקטיף בהתנדבות. לאחרונה, הופתע במיוחד מצמד חקלאים ממושב קדש ברנע, שהזדמנו לחממה במקרה.

ערן: "הם נדהמו לנוכח המצוקה ולמחרת כבר שלחו אלינו 25 פועלים שלהם, כדי להציל את העגבניות הבשלות. זה מחמם את הלב, אך קשה להסתמך על התנדבויות ועל טוב לב של אנשים, וחייבים לפתור את הבעיה".

מה אתם מגדלים במשק עכשיו?

"במשק יש לנו 30 דונם מעובדים. בשנים האחרונות בחרנו בגידולי נישה. צריך להבין, שזה לא פשוט לבחור גידולים המתאימים למקום ולך. כך התחלתי עם עגבניות. כיום, אני מגדל שלושה סוגים של עגבניות שרי בשלושה צבעים – צהובות, כתומות ואדומות.

"גידול הדגל שלנו הוא אפונת שלג, אותה אנו מגדלים ברשת צל בשטח של חמישה דונמים. הייחודיות באפונה היא הפריכות והטעם המתוק והמעודן שלה. גידולים נוספים במשק הם פולי הסויה וסוגי דלעות: דלעת ספגטי, כי כאשר מבשלים אותה, המרקם שלה כעין ספגטי; ודלעת הערמונים, שטעמה המבושל מזכיר טעם של ערמונים קלויים, וכן קישואי כוכב. על עשרה דונם נוספים אנו מגדלים עצי ארגן.

"הגידולים שלנו אינם אורגניים, אבל אנחנו משתדלים לרסס כמה שפחות, מתוך הבנה שחומרי ההדברה אינם בריאים. בעתיד, אני מתכונן להיכנס לגידול עשבי מרפא, נושא שמאוד מושך אותי".

ספר על גידול הארגן.

"בארץ רק חקלאים בודדים מגדלים את הארגן, שהוא עץ קוצני, חסכוני מאוד במים ומפירותיו מפיקים חומר גלם לתעשיית השמנים המיוחדים ולמוצרי קוסמטיקה. הצמח מקובל מאוד כגידול בהרי האטלס במרוקו. ידעתי שהגידול לא קל, אך לקחתי אותו תחת חסותי כאתגר. את השמן המבוקש מקבלים מהזרעים שבפירות. הבעיה היא, שקליפת הפרי קשה, פיתחו מכונות מיוחדות ויקרות לפיצוחה. הוצע לי לגדלו בשטח של 10 דונם פנויים, שהיו בשטח המשק. את הזרעים קיבלנו מדוקטור איליין סולווי מהמרכז לחקלאות מקיימת בקיבוץ קטורה".

כששדה מדבר על ד"ר סולווי, ניכר שהוא מעריץ מושבע שלה. בעיקר משום שהקדישה כ–30 שנים מחייה למחקר בנושא החקלאות המדברית והחקלאות המקיימת במזרח התיכון ובעולם. נראה שיש הערכה הדדית בין החוקרת לחקלאי. ד"ר איליין סולווי: "אני מרוצה מאוד שיש חקלאים בעלי אתגר כמו שדה, שלקח על עצמו התמודדות עם גידול הארגן, כחלק מהניסוי הבודק את הצלחת הגידול בחבל אשכול".

"בקרוב", אומר ערן, "אקבל את אבן הרחיים שהגיעה ממרוקו, ומשמשת לתהליך המסורתי להפקת השמן המיוחד והיקר. אני מתרגש מכך שאוכל להתחיל ולנסות ולהפיק שמן מהפירות שנאספו מעצי הארגן שלנו".

דלעת ספגטי. כאשר מבשלים אותה המרקם שלה כעין הספגטי

אפונת שלג של בני הזוג שדה. גידול הדגל

קרן אור

יזמי השנה במושבים

שני צעירים, מהמושבים קדרון ושדה חמד, הגיעו לעשיריית הגמר של תחרות "יזם השנה" של קרן שמש

עמותת "קרן שמש", בראשה המנכ"לית ממושב שואבה מיכל אבן חן, נועדה לעודד יזמים צעירים בישראל. העמותה הוקמה בשנת 2006 כארגון ללא כוונת רווח ולאורך השנים התקבלו לקרן 80 יזמים מושבניקים, וכ–25 מדריכים ("מנטורים") מהמושבים.

בטקס יום השנה של קרן שמש, שנערך ביום שישי, 7 ביוני, הגיעו לגמר עשרה יזמים צעירים וביניהם היו שני מתמודדים מושבניקים. בקטגוריה "ההצלחה העסקית", התמודד עמוס כחלון (בן 30, נשוי) משדה חמד.

כחלון הקים במאי 2011 עסק למשטחי בלימה אקולוגיים – חיפויי גומי אקולוגיים הממוחזרים מצמיגים – לשימוש בבתי חולים, בבתי אבות, בגני ילדים, בחדרי כושר, בבריכות, כחיפויים דקורטיביים למדרכות, לשטחי חנייה ולגינות נוי.

כמו כן, מספקת החברה מוצרי בטיחות בתעבורה: בסיסי כובד לשלטים, מוצרים ייחודיים לגינות נוי, כגון חיפוי בטיחותי לגומות עצי נוי ועוד. כיום מעסיק חמישה עובדים.

בקטגוריה "המסע האישי" התמודד אלכס צ'מודנוב, שהקים את "בקצה היער", חקלאות אקולוגית קהילתית במושב קדרון. אלכס (28) עלה עם משפחתו מרוסיה ב–1991 וכיום הוא מעביר סדנאות וקורסים על גידול המגדל ירקות ופירות אורגניים במשק מעורב קטן (חמישה דונמים) במושב. נכון להיום, אלכס עובד בעצמו במשק.

הקשר עם קרן שמש אפשר לאלכס להבין את התמונה הכלכלית של העסק: "בתחום שבו אני עוסק, לרוב רווח הוא מושג שנדחק לשוליים והחזון והערכים משתלטים עד לרמה שהרבה עסקים בתחום נסגרים או מדשדשים, ולכן זה מאוד עוזר לי שיש לי יועצת עסקית, שמושיבה אותי להסתכל על העיקר מבחינה כלכלית, ומנטור מתחום השיווק והמכירות שעוזר להסתכל על הדברים דרך עיני הלקוח הפוטנציאלי ולחשוב איך לבנות קהל לקוחות יציב".

המנכ"לית מיכל אבן חן. לאורך השנים התקבלו לקרן 80 יזמים מושבניקים

ישראל לא רק היי-טק

מדוע החברה הישראלית אינה מעריכה כראוי את התרומה האדירה של המושבים והקיבוצים? איך קרה שהחקלאים, שהיו "נערי הפוסטר" של הציונות, הפכו להיות "שודדי קרקעות" ואנשי היי-טק הם מקור לגאווה במדינה? שלושה יועצי תקשורת, שמנסים להסתכל על הבעיה בעיניים מקצועיות, נותנים "טיפים" להתיישבות העובדת

יעקב מאור

ברחוב הישראלי נמצאת תדמית ההתיישבות העובדת בשפל מדאיג. בפאנל שהתקיים לאחרונה ובו השתתפו אנשי מקצוע בתחום יחסי ציבור, הם ניתחו את מצבנו והציעו דרכים לשיפור האופן שבו נתפסים המושבניקים והחקלאים בעיני הציבור.

רבים שואלים: מדוע החברה הישראלית אינה מעריכה כראוי את התרומה האדירה של המושבים והקיבוצים? הרי תושביהם הגנו על גבולות המדינה ותרמו את מיטב הכוחות לצה"ל, סיפקו ומספקים חלק ניכר ממזונה של למדינה. אז היכן התודה וההערכה? איך קרה שהחקלאים, שהיו "נערי הפוסטר" של הציונות, הפכו להיות "שודדי קרקעות"?

"זו בדיוק הבעיה שלנו", אמר בפאנל אבשלום (אבו) וילן, מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל. "הבעיה איננה איך אנו נראים בעיני אחרים, אלא איך אנחנו נראים בעיני עצמנו. איבדנו את הביטחון העצמי שלנו. אנחנו מתבכיינים כל הזמן, ובקיטורים לא מנצחים".

יועץ התקשורת רונן צור הגדיר את הבעיה מבחינה יחצ"נית. לדעתו, הציבור הרחב נתקל בהתיישבות העובדת רק במודעות על השכרת מחסנים, על מכירת קרקע חקלאית לפני שינוי ייעוד, בעת שיוך נכסים בקיבוצים ובמאבקים מול המינהל. התופעות האלה שליליות בעיני הציבור הרחב, וברור שקשה להם להתחבר אל המתיישבים. צור סיכם בכותרת: "פעם החקלאים גידלו גידולים – והיום אתם מְגַדְּלִים מְגָדָלִים".

הפרסומאי איל ארד הסביר, שהציבור העירוני תופס את החקלאות כדבר לא-חשוב, אפשר לייבא מחוץ לארץ תוצרת חקלאית זולה יותר. בשנת השמיטה האחרונה ראינו שישראל הסתדרה עם ירקות ועם פירות מיובאים, והציבור אפילו לא הרגיש בהבדל. בנוסף, לדעת ארד, הטיעונים המקובלים כבר אינם רלוונטיים: אין צורך לשמור על אדמות המדינה, כי הארץ כבר מיושבת, התושבים אינם זקוקים למרחב הכפרי כדי לשמור על הגבולות, כי צה"ל ומשמר הגבול עושים זאת.

"החליפו דיסקט והחליפו מסרים", קרא איל ארד לקהל החקלאים. "במקום ליילל על חשיבות החקלאות בעבר, תתחילו לדבר על חשיבות החקלאות בהווה ובעתיד. זה מה שמעניין את הציבור". ארד ניתח את השינויים החברתיים בישראל בעשורים האחרונים, שההתיישבות העובדת לא השכילה להתאים את עצמה אליהם. "החברה הישראלית הפכה להיות אינדיבידואלית ואגואיסטית, ואילו אתם ממשיכים לדבר במונחים של קולקטיביות. אנשים מתעניינים בכסף ולא בציונות, אז דברו אליהם בשפת הכסף והתועלת האישית".

הכלל החשוב ביותר בהסברה הוא לספק תשובה לתת ההכרה של הקורא או המאזין על שאלתו: "מה יוצא לי מזה?". לדברי ארד, יש לחקלאים מה להציע לעירוניים בתחומים האלה. הפרסומאי מציע להבליט את היתרונות של החקלאות במחקר ופיתוח ואת העובדה שישראל היא מעצמה עולמית בחקלאות. בעיניו, הסברה נכונה של נקודה זו יכולה ליצור גאווה לאומית – כפי שכולם גאים בהיי-טק, כי גם החקלאות הישראלית העכשווית היא למעשה היי-טק עולמי.

"יצוא הידע החקלאי מועיל כיום גם למדיניות החוץ של ישראל ולקשרים הבין-לאומיים של כל המדינה. הפטנטים הישראליים, ביניהם טפטפות ומאגרי מים, הקטינו את הרעב בעולם ועזרו למאבק במדבור. מדינות שנהנות מהידע החקלאי הישראלי אינן ממהרות להצטרף לגינויים של ישראל במוסדות האומות המאוחדות. היחצ"נים סבורים, שאם הציבור הרחב ידע זאת, יתחילו לאהוב את אנשי ההתיישבות העובדת ובהם החקלאים קצת יותר.

אייל ארד מציע גם לפרסם בהבלטה את הכסף הרב של מטבע זר שנכנס לקופת המדינה מייצוא הידע והתוצרת החקלאיים, אולם לא רק מפרחים. התשואה שהחקלאים מוסיפים לאוצר המדינה משפיעה על כיסו של כל אדם. הציבור העירוני יכבד את המושבניקים ואת הקיבוצניקים העובדים בשדות ובחממות יותר אם ידע את המצב לאשורו, אבל החקלאים אינם מסבירים זאת כלל, או אינם עושים זאת נכון.

פרסומת לתפוזי ג'אפה. "הבעיה איננה איך אנו נראים בעיני אחרים, אלא איך אנחנו נראים בעיני עצמנו"

צור הציג מחדל הסברתי של החקלאים: "אתם לא מנצלים את הקשר הישיר שיש לכם עם העירוניים", הסביר. "העירוניים פוגשים בכם בכל יום כאשר הם קונים בסופרמרקט ביצים וחלב וגבינות, אבל אתם לא מנצלים נכון את המפגש הזה".

האריזות של התוצרת החקלאית יכולות להיות שטח פרסום מעולה וזול לשיפור הדימוי של החקלאות. זול יותר ממודעות בעיתונים, עם חשיפה גדולה יותר ממודעות ומסרטוני פרסומת בטלוויזיה. צור הזכיר את הסיסמאות על הסכנות שבעישון שמודפסות כיום על כל קופסת סיגריות, ואת ההשפעה היעילה שלהן. "עליכם להדפיס על האריזות של מוצריכם סיסמאות וסיפורים וציורים ומשחקים שיגרמו לצרכנים לאהוב אתכם. שתפו את הילדים העירוניים במידע מועיל. שידעו שהחלב בא מהפרה ולא מהמחסן האחורי של הסופרמרקט; שידעו כמה קשה אתם עובדים בחממות ב-50 מעלות כדי שלעירוניים יהיה סלט ירקות טרי וטעים". אריזות התוצרת החקלאית יכולות להיות גם פלטפורמה מצוינת להסבר של עמדות החקלאים בסוגיות שעל סדר היום הציבורי והפוליטי, וגם להזמנת הציבור הרחב להשתתף במאבקי חקלאים.

דובר צה"ל לשעבר וכיום יועץ תקשורת עצמאי, אבי בניהו: "החקלאות הישראלית נחשבת בעולם אור לגויים, ורק הציבור הישראלי לא יודע זאת". בניהו הציע לצאת למסע הסברה ארוך טווח שיתחיל ממערכת החינוך. "בילדותי בתל אביב היו שיעורי חקלאות בכל בית ספר יסודי. בחצרות בתי הספר היו גינות ירק שהתלמידים עדרו והשקו, וקטפו ואכלו חסה וגזר וצנון שהם גידלו בעצמם. זה קירב את הילדים העירוניים לעבודת האדמה. הסיפוק והטעם באכילת מזון שגידלת בעצמך יצרו קשר בין העם לאדמתו. היום כבר אין שיעורי חקלאות בבתי הספר הכלליים, ורצוי לחדש את זה".

בניהו נזכר גם בחוויות ילדות מבקורים של נציגי המועצה לפרי הדר בבית ספרו. הם סיפרו לכיתה על ענף הפרדסנות, ובסוף השיעור חילקו תפוזים טריים לכל תלמיד וגם כמה מסחטות מיץ מפלסטיק. "הטעם של התפוזים ההם והמיץ שסחטנו בעצמנו בכיתה נשאר בפינו עד היום, אבל ילדינו אינם מכירים את החוויה הזו".

לראשי תנועות ההתיישבות, הקיבוציות והמושביות, הציע בניהו ליצור קשרים עם פזמונאים ועם זמרים. הוא מייחס למוזיקה הפופולארית השפעה רבה על הצעירים, ובעזרתה אפשר להיטיב את הדימוי של החקלאות. לדעתו, כדאי להשפיע על המוזיקאים לחבר שירים ופזמונים על עצים, על פרחים, על ירקות ועל מזון בריא, כפי שהיו שרים פעם בישראל.

רוב חגי ישראל הם חקלאיים ובהם שלושת הרגלים – סוכות הוא חג האסיף, פסח חג הקציר, ושבועות הוא חג הביכורים. אלה הזדמנויות מצוינות להסברה. "הקימו בכיכרות מרכזיות בערים ירידי חקלאות בימי חופשות החג מבתי הספר", אומר בניהו. "תנו לחקלאים דוכנים למכור את התוצרת שהם גידלו. הביאו לכיכרות דוגמאות של רפת מתקדמת או לול, תנו לילדי הערים הזדמנות ללטף חיות משק כמו טלאים, עזים ועגלים. הביאו לכיכרות מתקנים שבהם יוכלו העירוניים לייצר בעצמם שמן או גבינה או לטחון חיטה, ולקחת הביתה. לכל האירועים האלה רצוי להביא גם זמרים ואמנים ומתקנים מתנפחים".

לדבריו, ראשי הערים ישמחו להעמיד שטחים ציבוריים כדי להעניק לתושביהם חוויות חינוכיות כאלה. אמצעי התקשורת רעבים לחומרים שמצטלמים היטב כדי לכסות גם את החגיגה העממית של החגים.

"ראו איך אזרחי ישראל נוהרים לאירועי שבוע הספר, תערוכת הפרחים ולבסיסי צה"ל ביום העצמאות", סיכם בניהו. "תנו לציבור עוד הזדמנויות כאלה. הם יבואו בהמוניהם, ובמשך הזמן, יפסיקו להיות עוינים לחקלאות".

בשאלת הייצוג בכנסת קונן אבו וילן על שבהרכב בית הנבחרים הנוכחי אין נציגים לחקלאים. איל ארד חלק עליו וציין, שגם להיי-טק אין אף נציג בכנסת, אבל אף ח"כ אינו מעלה על דעתו לפגוע בענף כפי שהם פוגעים בחקלאות, לדעתו, בגלל שההיי-טק הוא מקור גאווה לישראלים. "גם החקלאות ראויה ויכולה להיות למקור גאווה ישראלית, בהתנהלות הסברתית מקצועית", אמר.

ובכן, מה מכל הרעיונות שזרעו היחצ"נים בפאנל יינבטו ויצמחו? האם יקטפו מהם ראשי תנועות ההתיישבות העובדת וישווקו אותם לציבור הרחב?

המשרד לטיפוח הכפר

ונבטל את היטל 500 השקלים המוטל על מגדל שמעסיק עובד זר

מפת שולחן מפרחים. "מהו מוצר נישה? יש ודאי אלף דעות על מה הוא מוצר נישה" צילום: יונית זכריה

יומיים לפני היום הארוך בשנה התכנסו נציגים בכירים מתעשיית הפרחים ההולנדית, מגדלים ומטפחים מישראל והחליפו עצות ומידע. מה צפוי לענף בשנים הקרובות? כיצד משפיע המיתון באירופה על הייצוא מישראל? בכנס התארח גם מנכ"ל משרד החקלאות, שהבטיח: נאפשר הבאת עובדים עונתיים ונבטל את היטל 500 השקלים המוטל על מגדל שמעסיק עובד זר

בר-כובבא מדרשי

מאות מגדלי פרחים, מטפחים, בעלי משתלות, אנשי שיווק בענף ונציגי בורסות הפרחים הגדולות באירופה הצביעו ברגליים ובאו לשני ימי כנס החדשנות ומוצרי הנישה בענף הפרחים של בית האריזה לפרחים "אביב". הכנס, שמתקיים בישראל שטופת השמש זו השנה השנייה ברציפות, החל, איך לא, יומיים לפני היום הארוך בשנה (21.6), התאריך הרשמי לתחילת הקיץ בחצי הכדור הצפוני.

האולמות וחדרי הקירור המשמשים ביום-יום לקירור ולשינוע הפרחים לבשו חג ליומיים. לא עוד מלגזות בעבודה, אלא תצוגות פרחים, אולמי הרצאות ובית קפה, שבו נועדו המגדלים ואנשי המקצוע להחליף חוויות, ללמוד. גם אנשי הבורסות בהולנד נפגשו עם מגדלי הפרחים שלהם בישראל, שביום-יום הם רק בבחינת מספר מגדל על הקרטון.

היטיב להגדיר זאת מנכ"ל חברת בראנדסן, יאן דה בור: "רק כאן אני יכול לשבת ליד שולחן אחד עם האויבים (מתחרים, ב"מ) שלי ולשתות כוס בירה טובה".

מנכ"ל משרד החקלאות, רמי כהן, הביא אתו רוח רעננה וחדשה ולדבריו, הוא רואה חשיבות גדולה לקיום הכנס: "תענוג גדול הוא לי לראות כמות גדולה כזאת של מגדלים ואנשי מקצוע, חלקם כבר דור שלישי ורביעי בענף הפרחים בישראל. ענף הפרחים היה בעבר ענף חשוב ומשמעותי, אבל לאחרונה, הידרדר המצב, וכנס זה היום משמש דוגמה להתחדשות הענף!

"תחום הייצוא הוא תחום שמדינת ישראל צריכה לחזק ולפתח על ידי מתן אמצעי ייצור, אדמה, מים ועובדים, ישראלים וזרים. אנו רוצים להוסיף מתיישבים בכל רחבי הארץ, ומגדלי הפרחים יכולים להגדיל את משבצות היישובים.

"בנושא העובדים הזרים, נעשה כל מאמץ לפתוח את נושא המכסות ולאפשר לכל חקלאי להביא כמה עובדים שהוא זקוק להם!". דברי המנכ"ל נעמו לאוזני הקהל ובשלב זה, מחיאות כפיים סוערות קטעו את דבריו למשך דקות ארוכות.

"מדינת ישראל לא תקום או תיפול על עוד 10,000 עובדים זרים. נאפשר גם הבאת עובדים עונתיים, ונבטל את היטל של 500 שקלים המוטלים על המגדל שמעסיק עובד זר". פרץ מחיאות כפיים סוערות נוסף קטע את דבריו. עד היום, סיקרתי עשרות כנסים של מגדלים בכל הענפים, כולל כנס בכפר הס ב-1984 של מגדלי הודים ובו גורש מנכ"ל משרד החקלאות דאז בקריאות בוז, אבל בתגובות אוהדות כל כך לדברי מנכ"ל משרד החקלאות טרם נתקלתי.

"חשוב שאתם המגדלים תדעו, שיש לכם אוזן קשבת במשרד החקלאות. יש לנו ענייין גדול להגדיל את הייצוא. נפנה 100 מיליון ש"ח למו"פ בענף הפרחים. תזכרו שיש לכם גב במשרד החקלאות ופיתוח הכפר", סיכם רמי כהן.

משה פרץ מכפר ויתקין, מנכ"ל תאגיד "אביב", מופתע מדברי כהן: "כבר מזמן לא שמענו בשורות כאלה". דברי המנכ"ל בוודאי מעודדים את פרץ, שפתח את הכנס במילים שכיוון למגדלים, למשוקים ולמטפחים: "השינוי יביא אותנו לשווקים היותר-נחשבים. היום השוק קורא לנו לצעוד בנתיב החדשנות, שבו המעזים מנצחים וכאלה אנחנו! זה קשה, אבל לא בלתי-אפשרי".

על פרחים ואנשים

לאורך שני ימי הכנס התקיימו, בעת ובעונה אחת, שלושה מושבים ובהם הרצאות מקצועיות בנושאים רבים ומגוונים, כך שכמעט כל מי שעוסק בתחום הפרחים היה יכול לבחור את הנושא המעניין אותו ביותר ולהצטרף להרצאה. בנוסף להרצאות, באוהל השזירה ברחבת הכניסה התקיימו סדנאות שזירת פרחים בהדרכת בנצי גיל, "הכהן הגדול" של השוזרים. כמו כן, היו סדנאות יצירה של סטודנטים שתוצאותיהן הועמדו לשיפוט הקהל.

נביא לפניכם חלק מתקצירי ההרצאות בכנס. יאן דה בור, מנכ"ל בורסת בראנדסן, הרצה על "הסתכלות יצואן הולנדי על עתיד הבורסה ושירותיה". "פרחים ואנשים – זוהי תמצית חייו", במשפט הזה פתח דה בור את דבריו ובו גם סיים. כשתקראו את דבריו, תדעו למה.

"הצרכן העתידי רוצה להיות מופתע, רוצה לראות את הפרחים. כולנו, מטפחים, אנשי בורסה ומגדלים, צריכים להתמודד עם העתיד. מצאנו כאן בישראל שוק קטן, שבו אנשים ומוצרים נפגשים. אני, אישית, מעדיף להיפגש ולהביא כל מסר שלי אישית בעצמי. אתמול, עמיתיי ומתחריי שתינו בירה יחד והחלפנו רשמים, וזו הסיבה האמתית שהיה חשוב לבוא ליש-ראל בגלגלה. תאגיד 'אביב' עשה עבודה מצוינת בקיום הכנס.

"אנו נמצאים כעת בתקופה של משבר בענף הפרחים. אני מבקש מכל הצוות שלי לא לראות טלוויזיה. מה שניתן בחיים זה לשלוח אי-מייל, עלון חדשות וכו'. אני אישית, כאמור, מעדיף להיפגש עם האנשים שאני עובד אתם.

"אני צעיר ונמצא בין הפרחים מילדותי. משפחתי עוסקת בפרחים כבר 100 שנים. התחלנו כמגדלים, ואחר כך הגיע הזמן שבו המגדלים לא רצו לעבוד מול סוחרים ששילמו רק אחת לשנה. המגדלים התאגדו לקואופרטיבים, וזה מעולה. כי כשעובדים יחד, יש יותר כוח!

"החברה שלנו מייצאת ל-30 מדינות ואני מייצג תעשייה שפורחת גם בתקופת משבר. כאשר עובדים עם 500 לקוחות, זה קשור במרחק. היום אני חש הרבה יותר נוח לבוא ולדבר על פרחים.

<<<

"מהו מוצר נישה? יש ודאי אלף דעות על מה הוא מוצר נישה. אני הולנדי וכבר מצאתי בישראל מוצרי נישה שאוכל למכור בהולנד. ההיפריקום כבר אינו מוצר נישה. הפכנו אותו כך שניתן לגדל אותו לכל אורך השנה. לכם בישראל יש את ההורטנזיה, זה מוצר נישה. צעד אחר צעד, ההורטנזיה הפכה לחשובה יותר וכיום, זה אחד הפרחים החשובים ביותר שהתחיל כמוצר נישה. ככל שאנשים יאהבו את מוצרי הנישה, הם יהפכו למבוקשים יותר! והכול באמצעות תשומת לב ושיווק!

"סקביוזה – כשרואים אותו, חושבים על גשם ועל רוח. זה פרח עדין מאוד. לפרי בין הפרחים יש ערך מוסף. אם רוצים למ־שוך תשומת לב, צריך להשאיר את הפרי על הגבעול.

"צבעונים – יש צורך ב־20 שנה של טי־פוח, בוורדים – צריך שמונה שנות טיפוח, ותהיו ברי מזל אם יאהבו את הפרח, או חסרי מזל אם לא יאהבו אותו.

"במוצרי נישה, אם המכירה מתחילה בשעה שש בבוקר, אזי השעה שבע בבו־קר היא השעה המתאימה למכירת מוצ־רי נישה. השיווק – בשיווק אין מחר, רק היום", קובע נחרצות דה בור, "ורק תוך חמש דקות! אנשים מופתעים כאשר ביום ה'וולנטיין' גבר בא לחנות בשעה 16:00 ורוצה ורדים אדומים לחברתו, ואין. החנות הזמינה 10,000 ורדים אדומים ל'וולנטיין' וכשנמכרו, אין יותר.

"מי שמשווק, למשל לרוסיה, ומשיג כמה סנטים יותר לפרח, זה חד־פעמי. אחר כך, הוא יפסיד את הלקוחות הקבועים שלו. מי שמשווק במשאית שלו 50% פרחים רגי־לים ו־50% 'מוצרי נישה' – יוכל לשרוד.

"שם המשחק בשיווק הוא הרווח. כל אחד צריך שיהיה לו הרווח שלו! המגדלים לא ישרדו ללא רווח, הסוחרים והבורסות גם כן לא תשרודנה ללא רווח. במצב שוק אופטימלי, צריך שכולם ירוויחו.

"לסיכום, אנו נפגשים עם 200 מגדלים בשבוע. אני בעד קשר ישיר. היום הצעי־רים רוצים לקנות ולמכור 'על המסך'. הם, הצעירים, אוהבים פייסבוק, אנו יכולים לפנות גם בצורה זו, אבל אם ברחובות לא תהיינה חנויות פרחים, ולא פרחים בח־לונות ראווה, זה יחסר מאוד בנוף שלנו. אנשים צריכים לקנות כדי שהחנויות תוכלנה לשרוד.

משה פרץ, מנכ"ל תאגיד "אביב". "היום השוק קורא לנו לצעוד בנתיב החדשנות"

"אנו מחלקים את האהבה שלנו לפרחים ולאנשים, אנו עובדים בשוק מקסים ואני מקווה להיפגש אתכם הישראלים גם בע־תיד".

התחילו בשנות ה־80'

גל לוי, ממשתלת יודפת, שבה מטפחים כלניות ונוריות, פרס בפני השומעים את פרופיל החברה שלו: "התחלנו בפיתוח ובטיפוח כלניות ונוריות בתחילת שנות ה־80', בחברת 'הזרע', ואחר כך עברנו ליודפת.

"הדרישות שלנו מהפרח הן: איכות הפרח, איכות ועובי הגבעול, צבע הפרח וחיי מדף. אנו עושים ניסיונות רבים ושו־נים בתחום הטיפוח, על מנת לקבל זני מכלוא ומוטציות שונות.

"כלניות – כל פרח כלנית הוא גם זכרי וגם נקבי. אנו מגדירים צמחים שהם 'זכ־רים' וצמחים שהם 'נקבות' ואנו מפרים אותם ידנית על ידי מברשת. בכל פרח יש כמה מאות זרעים ואחוז הנביטה הוא 50%. לאחר ההאבקה, אנו מכסים את הפרח שלא תגיע אליו האבקה על ידי רוח או חרקים. לאחר שנוצרה מוטציה, הצמח לא יכול להתרבות ואין לו פוריות להמשך הגידול. את פרח הכלנית לא רצוי לשווק בשכיבה, כי יש לו נטייה להרים את הראש.

"כל העת אנו מחפשים זנים חדשים ולשם כך, עובדים עם בשיתוף פעולה מלא עם המגדלים ועם המשווקים.

"הטיפוח בנוריות הוא הוא תוצר של הכ־לאה ידנית. לאחר ייצור הזרעים, מייצ־רים את הפקעות. מראשית שנות ה־90' יש לנו שיתוף פעולה מלא עם הצרפתים, חלק מהטיפוח נעשה אצלנו וחלק בצרפת. בדיקות איכות וטיפוח מתבצעות בישראל ובדיקות האיכות נעשית בצרפת. הזנים המיוצרים בצרפת נמכרים בכל העולם, ובישראל, יש למשתלות יודפת עדיפות לנוריות הצרפתיות.

"בישראל, מטרות הטיפוח הן זנים המת־אימים לאקלים הישראלי, כדי שנקבל כמה שיותר פרחים בינואר־מארס, שאלה חוד־שי שיא הייצוא לאירופה הקרה. דרישות האיכות – צבעים עזים ומיוחדים, גבעולים חזקים וגבוהים, יבול גבוה לפקעת, כלומר היבול פר דונם, וחשוב שפיזור הפרחים יהיה לאורך כל העונה. צבעים חדשים בטיפוח – אנו עובדים חזק על צבעי ירוק, צהוב ופורצלן".

"לא רואים את הפרחים"

יושב ראש ארגון הסיטונאים ההולנדי VGB, הרמן דה בון, הרצה על מגמות ושינויים במסחר בפרחים בשנים הקרובות:

"היום, 70% מהמכירות בבורסה מתנהלות באופן וירטואלי באמצעות מסכים, לא רו־אים את הפרחים. זה דבר שלא היה לפני עשר שנים. המצב באירופה – מאז שנת 2008, אנו במיתון. הצמיחה באירופה היא היום שלילית, אולי רק ב־2014 או 2017 נתחיל לצמוח. שוק הפרחים עמיד בפני מיתון, ואנו נשרוד את התקופה הקשה. בישראל, החורף הארוך והקשה האחרון גרם לנו כמעט להפסיד עונה שלמה.

"מערכת הפרחים היא מערכת ממונעת ייצור: מגדלי הפרחים משנעים לבור־סה, משנעים ללקוחות, משנעים לחנויות ועוד. פרחים יצטרכו תמיד. יש שתי סי־בות לקניית פרחים: הראשונה לשימוש אישי, קישוטי ויופי. השנייה – לאירועים מיוחדים הפוקדים את האדם מיום לידתו ועד מותו".

שוזרת פרחים. היצירות הועמדו לשיפוט הקהל

צ'ב"א, עז"א עש"ב: ס"סוט"ג

סידור פרחים. האולמות וחדרי הקירור לבשו חג ליומיים

לקרוא, ללמוד, ליהנות

פעילות מעשירה ומהנה לילדים בין קפיצה לבריכה ליציאה לטיול, במחנה התנועה או מתחת למזגן בבית: קריאה במבחר ספרים בימי החופש הגדול

חופשת הקיץ, שכבר החלה וכל התלמידים מחכים לה בכל שנה, יכולה להיות ארוכה במיוחד, להורים, כמובן. להם זו משימה שיש להתמודד עמה – מציאת הפעילויות המעניינות ביותר והמהנות ביותר לילדיהם. מול כל האטרקציות שעולם הקייטנות והנופש מציע, יש פעילות אחת שאינה דורשת הדרכה, יציאה מהבית ונסיעה, התארגנות ממושכת ואפילו שיחה: קריאת ספרים. לפניכם מבחר ספרים המיועדים לילדים, חלקם קלים לקריאה ומותאמים לילדי גן חובה וכיתה א', שמתחילים את דרכם בעולם המרתק של הספרות.

ללמוד לבשל

"שמח במטבח – בנות" מאת אביגיל ויטלי הוא ספר בישול שכולו מוקדש לילדות. כל המתכונים בספר המקסים הזה קלים להכנה ומתאימים במיוחד למסיבות פיג'מה או לסתם ערבים כיפיים עם החברות הכי טובות.

עליכן רק לפעול על פי ההוראות הפשוטות והאיורים ותוציאו מתחת ידיכן מקלוני גבינה עם מטבלים בטעמים שונים, מנות שמתאימות למסיבה כמו רולים מקסיקניים, סלמון בורגר, תבשיל אטריות ועוף ותלמדו מה עושים עם תפוחי אדמה. יש גם קינוחים מתוקים כמו "קאפקייקס" פרחוניים, ג'לי פירות, עוגיות קינמון, ממש ללקק את האצבעות.

בספר ניתנים הרבה טיפים לטכניקות בישול בסיסיות, שיעזרו להוציא את המיטב: שקילה ומדידה, תיבול נכון, תכנון המנות מראש למספר האורחות, זמני בישול, חיתוך נכון ועוד (הוצאת דני ספרים, 63 עמודים).

ללמוד לטפל בכלבים

לפני שאתם רוכשים או מאמצים כלב, נסו לראות סוגים רבים ככל האפשר. אם זה הכלב הראשון שלכם, אולי כדאי לכם לקחת גור, מכיוון שקל יותר לגדל ולאלף גורים מאשר כלבים בוגרים. המקום הטוב ביותר לחפש בו כלבים לרכישה או לאימוץ הוא האינטרנט, באתרים של עמותות כמו "צער בעלי חיים", "אס או אס חיות" ועוד.

"ספר הטיפול בכלבים" מאת קתרין סטארק הוא מדריך לילדים המקבלים לראשונה כלב או גור לטיפולם. באמצעות הספר הם ילמדו על גידול נכון של הכלב: איך לבחור כלב חדש, איך לגרום לו להרגיש בבית, איזה מזון לתת לו, מתי להוציא אותו החוצה, איך לרחוץ אותו, איך לאלף אותו ובאופן כללי, מה הדברים שלהם הוא זקוק כדי להיות כלב בריא ושמח.

ספר שכולו "טיפים" שימושיים עם איורים וצילומים, שעושים את הדרך לגידול כלבים קלה וכיפית יותר (הוצאת דני ספרים, איורים: כריסטיאן פוקס, 63 עמודים).

החוש הבלשי בפעולה

סדרת פשעים ומעשי שוד פוקדת את העיר. על כולם חתום נבל מסתורי ומסוכן הידוע בכינויו "איש החידות". הוא מצליח להתל בכולם, מפושעים דרך האזרחים עד המשטרה. האם מישהו יוכל לעצור אותו לפני שיהיה מאוחר מדי? חבורת הבלשים הצעירים זקוקה לעזרה והקורא יוכל לעזור לה במרדף אחר איש החידות.

זהו הספר השני בסדרת "משחקי בילוש", פרי עטו של מיכאל אבס. כל פרק בספר "המרדף אחר איש החידות" הוא למעשה תעלומה או חידה, והתפקיד של הקורא הוא להפעיל את החוש הבלשי ולגלות את הפתרון לתעלומה (איורים: אלון אסקרוב, עגור הוצאה לאור, 124 עמודים).

קלאסיקה מאוסטרליה

יום אחד מחליט ספלולון, כי הוא רוצה לפגוש בן אדם. "אבל רק מרחוק", מוסיף כרבולון, אחיו החששן. "הרפתקאותיהם המופלאות של ספלולון וכרבולון" הוא הספר הראשון בסדרת הספרים שכתבה ואיירה מיי גיבס על אודות הפריגומים והתְפרחות, יצורים בדיוניים החיים בחורש האוסטרלי ועוברים הרפתקאות מפתיעות, מפחידות ומשעשעות.

בסגנון קצבי, ההולם את התזזיתיות של חיי הטבע, מתארת גיבס עולם חדש לגמרי ומעוצב להפליא. מהסיפור עולים ערכים של חברות וערה לזולת ושמירה על החי והצומח.

מיי גיבס היא הסופרת החשובה ביותר לילדים באוסטרליה, והסיפורים שכתבה ואיירה בראו מיתולוגיה אוסטרלית חדשה (הוצאת מודן, סדרת הרפתקה ראשונה, 74 עמודים).

משלים חכמים

בספר "מאזופוס עד הרמב"ם" כינס וערך שלמה אבס את מיטב המשלים החכמים לילדים מכל רחבי תבל ומפי יהודי עדות ישראל השונות.

36 הסיפורים בספר מלמדים מהם יושר וטוב לב, מה ערכם של שיתוף פעולה, תושייה, סליחה, יוזמה, חריצות והסתפקות במועט. זהו קובץ עשיר של סיפורים מופלאים הממחישים, פעם ועוד פעם, כי הסיפור הוא הדרך הקצרה ביותר בין החכמה ללב הילד (איירה: דורון זהרי, עגור הוצאה לאור, 116 עמודים).

לכל קשקוש יש משמעות

שני ספרים, שמראים שלכל איור או קשקוש יש משמעות. "לְאִמָּא אֶלִיפָּסָה וּלְאַבָּא מַלְבֵּן נוֹלַד בְּמַזָּל טוֹב – בֵּן. וְכָל הַצּוּרוֹת לְחִשְּׁשׁוּ בְּיָאוּשׁ: "אוֹי וַאֲבוֹי, תִּסְתַּכְּלוּ, הוּא קִשְׁקוּשׁ! וְקִשְׁקוּשׁ זֶה אָיִם, קִשְׁקוּשׁ זֶה נוֹרָא, קִשְׁקוּשׁ זֶה... בְּכָלָל לֹא צוּרָה!".

נוגה אלגום מספרת לנו בספרה "קשקוש מקושקש", כי כל אחד לפעמים מרגיש מקושקש, לא מתאים וטיפה משובש, זה סיפור על קשקוש שיוצא למסע ומוצא את האושר... מחוץ לקופסה (איורים: אביאל בסיל, הוצאת עם עובד).

"מתחשק לי לצייר ציור מושלם, שענת הגננת תראה לכולם. אבל, אוי ואבוי! ברח לי קו! מה אני אעשה עם הציור הזה עכשיו?!". אלינוער קלר ונעמה פלג–סגל חברו אל המאיירת איה גורדון–נוי כדי להעניק לילדים ספר שכולו חדוות יצירה.

"בדיוק כמו שרציתי" מזמין את הילדים לצאת למסע דמיוני, שמתחיל בדף נייר לבן ומסתיים בהפתעה גדולה. מסע בין פיראטים וסוסים מעופפים, שבו מותר לצאת מהקווים, כי רק ככה מגיעים למקומות מופלאים (הוצאת כנרת).

מהי הרכבת

ממה עשויות מסילות רכבת? כיצד פורצים מנהרה בהר, שבה יכולה הרכבת לעבור? מה ההבדל בין רכבת קיטור לרכבת חשמלית?

בספר "רכבות" מאת אמילי בון תמצאו את התשובות לשאלות אלה ותלמדו דברים נוספים על כלי התחבורה העתיק – הרכבת. (איורים: כריסטיאן פוקס, מסדרת ראשית מידע בהוצאת דני ספרים, 30 עמודים).

להיות גיבור על

"הסוד המפתיע של מדהימן", מאת מייקל שייבון (זוכה פרס פוליצר, מחבר "איגוד השוטרים היידים"), ידבר אל לבם של ילדים שחולמים להיות גיבורי על: "מַדְהִימָן יָכוֹל לִירוֹת קַרְנֵי גָּמָא פּוֹזִיטְרוֹנִיּוֹת מִתּוֹךְ הָעֵינַיִם שֶׁלּוֹ, לְטוּס יָשָׁר כְּמוֹ חֵץ וְלֶאֱחֹז מִפְלַצְתָּן גֶ'לִי חַיְזָרִי! אֲפִלּוּ רְשָׁעִים כְּמוֹ פְּרוֹפֶסוֹר פּוֹן רֶשַׁע וְגַלְגַּלְעֵינָן אֵינָם מַצְלִיחִים לְהִתְמוֹדֵד עִם הַלּוֹחֵם עִם הַגְּלִימָה. אֲבָל לְמַדְהִימָן יֵשׁ גַּם סוֹד... אַתֶּם יְכוֹלִים לְנַחֵשׁ מָה הַסּוֹד שֶׁלּוֹ?" (איורים: ג'ייק פרקר, הוצאת עם עובד).

איך אפשר להתמודד עם פחדים?

"מה מפחיד את הפחד?" מאת תיקי וידס מעביר בסיפור קולח, מתובל בהומור, גישה אחרת להתמודדות עם פחדים.

הספר, שלישי בסדרת ספרי ילדים בנושא רגשות, כולל גם דיסק להאזנה, המכיל את כל הסיפור וגם שיר מולחן, "לכל אחד ואחת פחד משלו ודרך שונה להתמודד אתו".

בספר מגלה מיקו, גיבור הסדרה, שלכל אחד ואחת פחד משלו. מיקו בודק ממה הפחד רועד מפחד ואיך אפשר להתמודד אתו בדרכים שונות.

ספרים נוספים בסדרת "טנתא": "עלבון לא בא בחשבון" ו"לשים את הכעס בקופסה" (איורים: צבי פרלמן, הוצאת אוריון/וידס הפקות, 32 עמודים).

השקת סלב

לכל מי שרוצה להיות כוכבת תמיד יש פעם ראשונה באירוע מתוקשר. כמעט כל המשתתפות בסדרת המציאות (לכאורה) "הרווק", בכיכובו של הזמר דוד אהרון, הגיעו להשקה של משקפי "רייבאן" במועדון "קוקיז" בתל אביב. מלבד המתחרות על לבו של אהרון (היו שם: בת אל תבורי הבת של, לפיד סידלר, לירז בן דהן שהקדימה לעזוב כדי לשחרר את הבייביסיטר, אוריאן כהן, ענבל עמירם, אנאל קור, לירון גולן, נעה חיו וכרמית סיאני), הייתה שם גם כוכבת אמתית שכבר הספיקה להתרגל לאור הזקורים: דוגמנית העל לירז דרור, במקור ממושב ניר משה. עוד נצפתה: השחקנית הילה סעדה, שנראה בקרוב בסרטו של אסי עזר.

לירז דרור ואנאל קור. מפורסמת ורוצה להיות
צילום: שוקה כהן

אנאל קור

לירז דרור

■ **פריחה מאוחרת -** נאור ישראל (38), מהנדס מכונות ומערכות, ועדי פרג'ון-ישראל, דיפלומטית במשרד החוץ, ששוכרים בית במושב קדרון, מאושרים עד הגג. בני הזוג חובקים בן ראשון בישראל, עומר שמו, והוא נולד בבית החולים קפלן ברחובות.
האם עדי: "אני בת 34, במקור מכפר ביל"ו ב', נאור במקור מחולון. אני מה שנקרא 'פריחה מאוחרת' - אימא קצת 'מבוגרת' לילד ראשון".

ואיך זה להיות אימא "מבוגרת"?
"כיף גדול והילד מתוק נורא. בעתיד הקרוב ניסע אתו לשליחות באמריקה הלטינית".

כל הרווקות (כמעט) שרודפות אחרי דודו אהרון הגיעו להשקה, גם דוגמנית העל המושבניקית * ילדי גן רווה אספו כסף לטובת חקר החלל * עדי ונאור ממושב קדרון רק הפכו להורים וכבר מתכננים לנסוע עם הבן לשליחות

בזכות תרומת ילדי המושבים

תלמידי כיתה ז' בגן רווה מכרו תוצרת חקלאית ורכשו פלנטריום נייד עבור ילדים מאושפזים בקפלן, שיוכלו ללמוד על הירח ועל הקשרים בינו ובין כדור הארץ.
הילדים המאושפזים בבניין הילדים החדש בבית החולים ברחובות התרגשו מאוד השבוע לקבל מתלמידי כיתה ז' בבית הספר גן רווה מכשיר פלנטריום נייד, שבאמצעותו מוקרנת תמונת הירח, כפי שהוא משתקף לעינו של הצופה בו מכדור הארץ. הפלנטריום ישמש ללימוד הילדים המאושפזים גם כאשר אינם יכולים לזוז ממיטתם. הכסף לרכישת המתקן נאסף בשוק איכרים בבית הספר, שבו מכרו התלמידים תוצרת חקלאית וחפצי אומנות שהביאו מהבית. בתי עסק ביישובי גן רווה תרמו אף הם למחווה מיוחדת זו.
אסנת שגב, מנהלת צוות ההוראה בבניין הילדים, הודתה בחום למורה של כיתה ז' 1 ולתלמידים. "אנו נוכל להסביר בעזרת הפלנטריום לילדים המאושפזים על הירח שמקיף את כדור הארץ וכיצד אנו רואים אותו בצורות וגדלים שונים", הסבירה אסנת. "באופן זה, אנו יכולים לאפשר לתלמידינו המאושפזים למידה מעניינת ומאתגרת בכל זמן ומקום שמצבם הבריאותי מאפשר. כל הכבוד לילדי גן רווה על המחווה המרגשת".

צילום: בית חולים קפלן

מאות פרות אינן הכנה לתינוק אחד

החקלאי שלי ראה הרבה פרות כורעות ללדת ואף דחף יד פה יד שם כדי לעזור להן, אבל מלידת בנו-בכורו הוא נותר מזועזע. זעזוע צף ועלה על פניו כשהחליף טיטול למלאך הוורדרד בפעם הראשונה, למרות שהכריז שלא יעשה זאת

את החקלאי שלי הכרתי כשהוא היה רפתן. פרות היו מרכז חייו והוא בילה אתן יותר זמן ממה שבילה אתי או עם יצור אנושי אחר. לא תמיד היה לי קל למצוא את עצמי שנייה בסדר העדיפויות שלו (האם אני מחמיאה לי עם המי־קום הזה?) אחרי הפרות המדושנות והשופעות, אבל כך היה והסכנתי למצב.

התרגלתי שהוא קם עם עלות החמה, עובד עד צאת הנשמה ומרותק למשק בכל ימות השנה. כשהריתי את בכורנו חשבתי לעצמי, שאולי ההשקעה ברפתן תשתלם כעת. הרי הוא ליווה כבר מאות פרות מרגע הזרעתן ועד לידתן והידיים שלו (סלחו לי על הוויזואליות הבוטה) היו תחובות עמוק באבריהן המוצנעים. לכן, למה שיתרגש או יסתייג מנפלאות ההי־ריון והלידה של אשת חיקו? בטח ובטח, שאחרי שנים של התבוססות בצואה הבהמית עד מעל גובה מגפיו, לא יפריע לו להתעסק עם טיטו־לים צואים של יצור אנושי קטן וחמוד.

אחחח, התמימות...

כשאני מאושפזת עדיין במחלקת נשים, מו־צפת רגשות כמו ספוג שרווי עד קצה יכולתו, כואבת, ורק רוצה לשמוע מהחקלאי שלי מילים טובות ומנחמות, הוא טרח לשתף אותי בחוויה הטראומטית שעברה עליו (עליו!): "תשמעי", כך אמר, "הלידה הייתה הדבר הכי מגעיל שראיתי בחיים שלי".

"מה?!", הזדעקתי מולו, "איך זה יכול לה־יות? הרי ראית כבר מאות לידות של יצורים פחות חיננים ממני, ועד כמה שידוע לי, הוולד שלהן לא היה יוצא חלציך. איך אתה אומר דבר כזה?".

באמת חשבתי שהוא סתם מקניט אותי וש־פשוט המצב הרגשי שלי מונע ממני להבחין בחוש ההומור שנסתר בדבריו, אבל הוא לא הקניט. הוא באמת התכוון לכך. הדימוי העצ־מי שלי, שכבר ככה היה מעורער עקב מתק־פת ההורמונים האכזרית, עוד צנח מטה. אחרי הכול, לא כל יום איש חיקך אומר לך שהוא מעדיף לראות את אבריה האינטימיים של פרה יותר מאשר את שלך.

טוב, חשבתי, לפחות עם ככי לא תהיה לו בעיה.

אבל הייתה לו. "אני לא מחליף לו טיטול", הוא אמר כשביקשתי לראשונה.

"מה? למה?" תמהתי.

"כי זה מגעיל אותי"...

אני מעמידה אתכם, קוראים יקרים ונאמנים שלי, כחבר מושבעים אובייקטיבי. להווי ידוע, שחלק גדול מיומו של רפתן עובר עליו בי־נות יציאות מהבילות וניחוחיות של פרותיו. דרכו של רפתן אינה סוגה בשושנים ובוודאי שגם אינה מריחה כך. גם הריח שהוא מביא אתו הביתה הוא לא בדיוק מקבוצת הפרומונים מעוררי החשק. דמיינו רפת ובה יותר מ־100 חולבות בריאות, מואבסות היטב, שחשות חופ־שיות לשחרר את צואתן המשובחת בכל רגע או מקום נתונים.

עכשיו דמיינו צאצא ורדרד ומלאכי, שנכון, אני מודה, לא הייתי בוחרת בושם בניחוח הי־ציאות שלו בשום פארם, אבל תכולת הטיטול הזעיר שלו לא תצליח להתחרות עדיין בתוצ־רתן המרשימה של מאה בהמות. לא נראה לכם קצת מוזר שזה מגעיל אותו? לא הייתם חו־שדים (כמוני) במניעיו של המניפולאטור הזה, שמבקש להתחמק מעיסוק בצואה מחוץ לשעות העבודה שלו?

מכיוון שהייתי (שימו לב ללשון עבר) אישה מכילה מאוד לגחמותיו השונות של בעלי, הבלגתי. לא נורא, חשבתי, אהיה כמו אותן אימהות המשתאות מול כל יציאה של עוללן כאילו הייתה יצירה של ליאונרדו דה וינצ'י. אבל העניין לא נתן לי מנוח, והצורך הבסיסי שלי בשוויון כלשהו כסס בי. הרי כל הגידול עליי, בלילה וביום, ומה עוד שאני מתפקדת כמחלבה בזעיר אנפין, דבר המורט את עצ־ביי ולא מאפשר לי מנוחה כלשהי. מן הראוי, שלפחות יישא עמי בנטל הטיטולים וייגמל מהאיסטניסיות שלו.

הפתרון הגיע כעבור מספר חודשים מכיוון בלתי־צפוי ולא מאוד רצוי. נתפס לי הגב והוא היה חייב להח־ליף אותי על יד שידת ההחתלה. מה אומר לכם, ראיתי כבר הרבה פנים מזועזעות בחיי, אבל את פניו של הר־פתן שלי מול הטיטול הראשון שלו, איננני יכולה לשכוח.

תינוק רך. תכולת הטיטול הזעיר שלו אינה מתחרה בתוצרתן של מאה בהמות

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

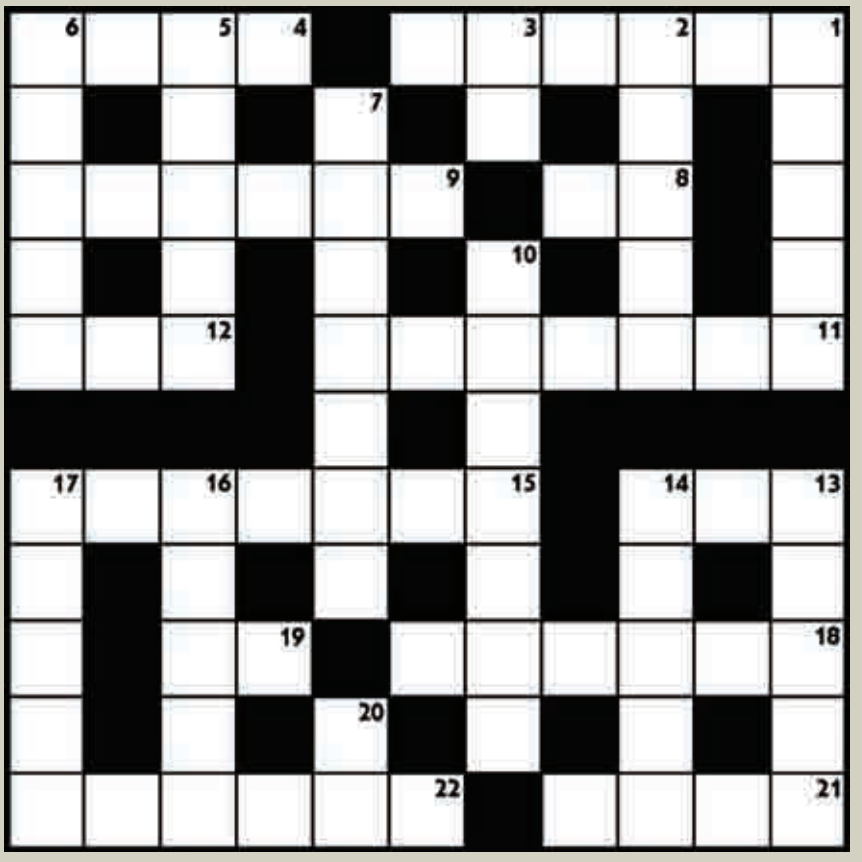
תשבץ היגיון מס' 39

מאוזן:

1. מושב כמו טייס לעתיד שעשוי טקסטיל (3,3); 4. מעיק לארגן חפץ מזל (כ"מ) (4); 8. (עם 19 מאוזן) תוריד בגדים, זה לא מסובך (4); 9. אף הרציקוביץ' עני (6); 11. אהרוג את מעבדת הבר שנשארה מחוץ לכנסת הנוכחית (4,3); 12. ראו 20 מאונך; 13. כדור הדמה שב כצלב ארור (3); 15. אחד ההורים חתיכת דמות שמיוצרת בפעם הראשונה (7) (ע"פ איזי גאון); 18. קוסם, צא לדרכים בעקבות סמל יהודי (3,3); 19. ראו 8 מאוזן; 21. איבזר את החדר במוצרי הטבע (4); 22. מביאה פנימה את מפקד הכיתה שנתן הזדמנות (6).

מאונך:

1. שמעתי שלמרשעת לא קשה בחדרון (5); 2. מורה ביקר את קציין המשטרה (3,2); 3. ראו 7 מאונך; 5. ביתו של הבית בלבוש רשמי (5); 6. באיזה מושב התעורר סמולרצ'יק? (5); 7. (עם 3 מאונך) ירדה על נמוכה, אבל לא נורא (5,2,2); 10. המיקרוסקופי הסתנן פנימה כשהכריזו על נחש צפע (4,3); 13. עיר ישראלית ותחנה רוסית בהודו (5); 14. התו השביעי פנה לסטייק (5); 16. פה התלוננני בפני הספציפי (5); 17. היימן ישנה בקולנוע (5); 20. (עם 12 מאוזן) גיבורי החג מדליקים? להיפך! (5).

תשובות לתשבץ מס' 38:
מאוזן: 1. ליאורה; 4. נמתח; 9. דו דיאז; 11. סלובקיה; 12. שלם; 13. הון; 15. מתגברים; 18. לחמניה; 19. מכרה; 21. צעיף; 22. פיגורה.
מאונך: 1. לוך נס; 2.אפללו; 5. מתיבש; 6. חוזים; 7. עולה רגל; 10. מקומיים; 13. המליץ; 14. נעם לי; 16. ריכזו; 17. מלונה; 20. גילה.